SEMITIC STUDY SERIES

EDITED BY

RICHARD J. H. GOTTHEIL and MORRIS JASTROW Jr.
Columbia University University of Pennsylvania

SEMITIC STUDY SERIES

EDITED BY

RICHARD J. H. GOTTHEIL and MORRIS JASTROW Jr.

Columbia University — University of Pennsylvania

N⁰. XI.

THE MISHNAH TREATISE SANHEDRIN

EDITED

WITH AN INTRODUCTION, NOTES AND GLOSSARY

BY

SAMUEL KRAUSS, PH. D.

Professor in the Israelitisch-Theologische Lehranstalt, Vienna, Austria.

LEIDEN

LATE E. J. BRILL

1909.

Printed by E. J. BRILL. — LEIDEN (Holland).

INTRODUCTION.

The treatise *Sanhedrin* (popularly pronounced by the Jews *Senhedrin*[1], Greek *συνέδριον*), belongs to the fourth section (Nezîḳîn) of the Mishnah. As its name implies, it treats of the highest tribunal of the Jews. It is divided into eleven chapters (Peraḳîm), which comprises the following subject-matter[2]: 1. Cases to be judged by a bench of either three judges (generally called *Beth Dîn*), or twenty-three (called the Lesser Synhedrion and sitting generally in the chief cities of the province), or seventy-one (the Great Synhedrion in Jerusalem). 2. Prerogatives of the High Priest and of the King; their citation before a tribunal. 3. Election, by the various parties, of the bench of three judges. Moral delinquencies and family relationship that debar one from being judge or witness. Examination of witnesses. Rendering of the verdict. 4. In the conduct of a case there are distinctions between

1. See *Monatsschrift* 51, 64.

2. Strack, *Einleitung in den Talmud*[4] 49; Lauterbach *Sanhedrin* in *Jew. Encycl.*

civil and criminal cases. Procedure of the Synhedrion. Warning witnesses in criminal cases. 5. Cross-examination of witnesses. Consultation of the judges. 6. Punishment and stoning. Burial of the condemned, especially of the one punished by hanging. 7. The four methods of capital punishment: stoning, burning, killing by the sword, strangulation. Crimes punished by stoning; the blasphemer, the idolator, the sorcerer etc. 8. The stubborn and rebellious son (Deut. 21, 18 seq.). The burglar. Whom it is allowable to put to death in order to keep him from sinning. 9. Crimes which are punished by burning and by death through the sword. — What to do when death occurs in a manner different to that intended. Cases in which the guilty are for a time kept in durance (כִּפָּה). Justification by one's peers without a judgement of the court. 10.[1] Persons who have no portion in the Future Life. The city put under the bann (Deut. 13, 13 seq.). 11. Crimes punished by strangulation. A dissenting elder (זָקֵן מַמְרֵא); a false prophet. The last sentence, dealing with perjury, leads over to the following treatise *Makkōt* (מַכּוֹת) i. e. *Stripes*, a punishment of 39 strokes of a stick, with which minor offenses are punished[2]).

1. In Talm. Bab. this chapter (called חֵלֶק) is the eleventh while the eleventh in the Talm. Jer. is the tenth. This is a better arrangement, as the four death punishments are kept together.

2. Makkōth was originally — as can also be seen from the Mss. — a part of Sanhedrin, to which its subject-matter really belongs.

It is evident, even in its present form, that the Mishnah treatise Sanhedrin was originally a sort of judges' manual; just as *Yōmā* was a manual for the service of the Day of Atonement and *Sōtah* a manual for the trial of a woman accused of adultery[1]. And like these books, Sanhedrin not only contains strictly *halakic* material, but is embellished with beautiful sentences and sentiments from the *Aggadah* which breathe a spirit of broad humanity, justice and piety. It's especial importance, however, lies in its chief theme — the procedure of the Jewish Synhedrion, of the body in which we see the last flicker of Jewish state life; and which, from its connection with the life and death of Jesus, is of interest to large circles of students.

The data referring to the Synhedrion which are to be found in Josephus Flavius, in the Gospels and in the Mishnah (together with the parallel literature) are so scattered, so various and so contradictory that they present peculiar difficulties to the investigator. A large literature has, therefore, grown up around the subject. A general presentation of the literature on the Synhedrion and on its procedure will be found in E. Schürer, *Gesch. des jüd. Volkes im Zeitalter Jesu Christi*[3], II, 188 seq. In addition to this may be consulted: W. Bacher, *Sanhedrin* in Hastings, *Dict. of the Bible*; A. Buechler, *Das Synhedrion in Jerusalem*,

1. See L. A. Rosenthal, *Die Mischnah, Aufbau und Quellenscheidung*, Strassburg 1903.

Vienna 1902; T. Z. Lauterbach, *Sanhedrin* in *Jew. Encycl.*; very fully, but without the necessary criticism J. Halevy, *Dorot Harischonim*, i. 607 seq. Frankf. on Main 1906.

The Mishnah treatise *Sanhedrin* is the basis for the Rabbinic accounts of the Synhedrion. To this must be added the *Tōsephtā*, the two *Talmuds*, various data to be found in other Mishnah treatises and in the *Midrāshīm*[1]. In the notes to the following text the necessary citations from all these works will be found.

The following modern and critical helps to the understanding of the text may be mentioned: *a.* in general: H. L. Strack, *Einleitung in den Talmud*[4], Leipzig 1908; M. Mielziener, *Introduction to the Talmud*, Cincinnati 1894; E. Bischoff, *Krit. Gesch. der Thalmud-Übers.*, Frankf. on Main 1899; *b.* special treatises: 1. Joh. Coch (Coccejus), *Duo tituli Thalmud. Sanhedrin et Maccoth* etc. Amsterdam 1629; the Mishnaic parts of which in the Latin transl. of the Mishnah by Surenhuysen. 2. I. Barclay, *The Talmud*, London 1878; 3. *Ausgewählte Mischnatractate in deutscher Uebersetzung* von Paul Fiebig, Tübingen 1906. In addition, see the numerous complete translations of the Mishnah cited by Bischoff. The Jerusalem Gemara to Sanhedrin has been translated into French by M. Schwab and the Babylonian Gemara into German by L. Goldschmidt,

---

1. On the use to be made of these works in the interpretation of the Mishnah, see Z. Frankel, *Darke ha-Mishnah*, Leipzig 1859, 304 seq.

in their respective translations of the whole Gemara. 4. M. Rawicz, *Der Tractat Sanhedrin .... ins Deutsche übertragen* .... Frankf. on Main 1892.

The present edition of Sanhedrin is based upon the *ed. princeps* of the Mishnah, Naples 1492 [1]; with which the following have been compared: 1. *Codex Cambridge* (see W. H. Lowe, *The Mishnah on which the Palest. Talmud rests*, Cambridge 1883); 2. The Mishnah in the *Yerushalmi* eds. Venice 1523; Cracow 1609; Zitomir 1865 [2]; 3. The Mishnah in the *Babli* eds. Constant. 1583, Wilna (Romm) 1887 [3]; 4. The collection of variants made by R. Rabbinovicz in *Diḳduḳe Sopherim* IX, Mayence 1878 [4]; 5. Ms. D. Kaufmann (now the property of the Budapest Academy), described by myself in *Monatsschrift* 51, 54 seq. [5];

---

1. Only evident printer's errors have been corrected, and these have been signalized in the notes. I have, however, inserted marks of interpunctuation. The Glossary will indicate the necessary pronounciation of the chief words found in the text.

2. The critical apparatus will show that these three editions, though derived one from the other, do not always agree, as has been generally supposed.

3. These two relatively correct eds. have been chosen in order to confront older, still un-corrected, readings with newer ones which have been subjected to many revisions.

4. My critical apparatus contains partly more partly less than that of Rabbinovicz. Some readings escaped his notice; others are incorrectly cited. I have studiously omitted all lengthy extracts from later sources as well as all worthless variants.

5. I have culled from this Ms. (which agrees with Ms. Cambridge in many essential points) only that which is characteristic; e. g. ארן for אדם; עשרין in citations from the Bible for עשרים etc. My original intention was to add to this ed. of Sanhedrin also that of Makkōth, making use of Ms. Kaufmann; but this is unnecessary since

6. Two, at times three, *Berlin Mss.* used by M. Gottlieb in his: *Mose b. Maimuni's Commentar zur Mischnah Tractat Sanhedrin,* Hannover 1906.

In the notes to the text I have called special attention to those points which are of a more general interest to the modern student dealing with the history of religions, general history, archaeology and the like. Occasionally philological remarks have been included; though the majority of such will be found in the Glossary. I have tried to strike a mean between the very discursive commentary to *Abōth* by Ch. Taylor (*Sayings of the Jewish Fathers,* Cambridge[2] 1897; Appendix 1900) and the short notes added by H. L. Strack to the various treatises of the Mishnah which he has edited.

The Glossary contains only the rarer words to be found in the text and which are peculiar to the treatise Sanhedrin. Reference has continually been made to the Talmudic lexica of A. Kohut, *Aruch Completum,* Vienna—New York 1878—1892; J. Levy, *Neuhebr. und chald. Wörterbuch,* Leipzig 1876—1889; M. Jastrow, *A Dict. of the Targumim, the Talmud* etc. London—New York 1886—1903 [1]. For the words derived from the Greek, see S. Krauss, *Lehnwörter* etc. 2 vols, Berlin 1898—9.

SAMUEL KRAUSS.

---

the appearance of the critical ed. of this treatise by M. Friedmann, Vienna 1888.

1. For the sake of the English-reading public, reference is made most frequently to this dictionary.

ABBREVIATIONS.

b = Babli
B = Bāraitā (Tannaïtic text in b and j)
C = ed. Constantinople
DS = Diḳdūḳē Sōpherīm by R. Rabbinovicz
G = Gottlieb; Mss. in his ed. of S
j = Yerūshalmī
J = Jastrow, Dictionary
JQR = Jewish Quarterly Review
K = j. ed. Cracow
L = Mishnah ed. Lowe
Levy = Neuhebr. und chald. Wörterbuch
M = Mishnah
MGWJ = Monatsschrift für Gesch. und Wiss. des Judenthums
Ms. = Ms. Kaufmann
ms. M = Ms. Munich (in DS)
N = M ed. Naples
REJ = Revue des Études Juives
Romm = b ed. Romm in Wilna
T = Tōsephtā ed. Zuckermandel
V = j. ed. Venice
Z = j. ed. Zitomir

LIST OF PROPER NAMES OCCURING IN SANHEDRIN [1].

---

1. Arranged according to the Hebrew alphabet. R. indicates a Rabbi or teacher of the Law.

מסכת סנהדרין

[פרק ראשון]

א) דיני ממונות בשלשה,[a] גזלות וחבלות[1] בשלשה, נזק[b] וחצי נזק ותשלומי כפל[c] ותשלומי ארבעה וחמשה[d] בשלשה,[2] האונס[3] והמפתה[e] והמוציא שם רע[f] בשלשה, דברי ר' מאיר, וחכמים אומרי' המוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני[4] שיש[5] בה דיני נפשות.

ב) מכות[a] בשלשה, משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה, עבור החדש[b] בשלשה[6] עבור השנה בשלשה, דברי ר' מאיר, רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין, ובחמש[ה] נושאין,[7] וגומרין בשבעה,[c] ואם גמרו בשלשה מעוברת.

ג) סמיכת הזקנים[8][a] ועריפת העגלה[9][b] בשלשה, דברי ר' שמעון, ר' יהודה או' בחמשה, חליצה[c] ומיאונין[10] בשלשה, נטע רבעי[e] ומעשר שני[f] שאין דמיו ידועין בשלשה, וההקדשות[g] בשלשה, הערכים[h] (ו)המטלטלין[11] בשלשה, ר' יהודה אומר אחד[12] מהן כהן, ובקרקעות תשעה וכהן, אדם[13] כיוצא בהם.

---

1) VKZ וחובות
2) o VKZ
3) Z והאונם
4) o VKZ
5) VKZ לו L בו
6) o M, cf. T 2, 1 קידוש החדש ועיבור שנה בשלשה
7) VKZb > ונותנין
8) b זקנים
9) b עגלה
10) b החליצה והמיאונין, Ms. ומיאונים, L חל' ומיאונין
11) LVKZ והערכים והמטלטלין Ms. וערכים המיטלטלין
12) Ms. M ואחד
13) Ms. אדן bjL ואדם

ד) דיני נפשות בעשרים ושלשה, הרובע והנרבע[a] בעשרים ושלשה, שנא' והרגת את האשה ואת הבהמה, ואומר ואת הבהמה תהרוגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה, שנ' השור יסקל וגם בעליו יומת,[b] כמיתת הבעלים כך[1] מיתת השור. הארי[2] והדוב והנמר והברדלס[3] והנחש מיתתן בעשרים ושלשה,[c] ר' אליעזר אומר כל הקודם להורגם זכה,[d] ר' עקיב' אומר מיתתן בעשרים[4] ושלשה.

ה) אין דנין לא את השבט[a] ולא את נביא השקר[b] ולא את כהן גדול אלא בבית דין[5] של שבעים[6] ואחד, ואין מוציאין[7] למלחמת הרשות[c] אלא על פי בית דין[8] של שבעים ואחד. אין מוסיפין על העיר[d] ועל העזרות[e] אלא על פי בית דין של שבעים[9] ואחד, ואין עושין סנהדראות[10][f] לשבטים[11] אלא בבית דין[12] של שבעים[13] ואחד, ואין עושין עיר הנידחת[g] לא על פי בית דין[14] של שבעים[15] ואחד. אין[16] עיר הנידחת בספר[h] ולא! שלש,[17] אבל עושין אחת או שתים.

ו) סנהדרין[18] גדולה היתה של שבעים[19] ואחד, וקטנה של עשרים ושלשה. מנין[20] לגדולה שהיא של אחד ושבעים?[21] שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל,[a] ומשה על גביהן, הרי[22] שבעים[22] ואחד[22]; ר' יהודה אומר שבעים.[b] ומנין לקטנה[23] של עשרים ושלשה? שנ' ושפטו העדה והצילו העדה,[c] עדה שופטת

---

1) VKZ כן 2) VKZ הארי הזאב (sic o ן) M et cit 15*b* הארי והבורדלוס ב G והברדלים L והפ' .Ms הארי .Ms והזאב 3) 4) Ms. בעשרין 5) *b* L על פי ב"ד 6) Ms. שבעין 7) ms. F in DS יוצאין 8) ms. F in DS בב"ד 9) Ms. שבעין 10), VK סנהדריות Ms. סֶנְהֶדְרִיּוֹת ms. F in DS סנדריות; L = N 11) Ms. ־ן 12) *b* על פי ב"ד 13) Ms. שלשבעין ligatum 14) ms. F in DS בב"ד 15) Ms. ־ן 16) VKZ ואין עושין עיר הנדחת M עיר נדחת < 17) Ms. VKZ אין עיר נידחת .Ms 18) M סנהדרי, cf. T. 1II, 7 19) Ms. ־ן 20) *b* ומנין 21) VKZ Ms. שבעים ואחד 22) o *b* 23) VKZ *b* < שהיא

ועדה מצלת, הרי כאן [1] עשרים.[d] ומנין לעדה שהיא עשרה? שנ' עד מתי לעדה הרעה הזאת,[e] יצאו [2] יהושע וכלב.

ז) ומנין להביא עוד שלשה? ממשמע שנא' לא תהיה אחרי רבים לרעות[f] שומע אני שאני אהיה [3] עמהם לטובה, אם כן מה תלמוד לומר [4] אחרי רבים להטות?[g] לא כהטותך [5] לטובה הטותך רעה, הטותך לטובה על פי [6] אחד, הטותך [7] לרעה על פי שנים, אין [8] בית דין שקול, מוסיפין עליהן [9] עוד אחד, הרי [10] עשרים ושלשה. וכמה יהא בעיר ותהא [11] ראויה לסנהדרין? מאה ועשרים, [12] [h] ר' נחמיה [13] אומר מאתים ושלשים, [14] [i] כדי [15] שרי עשרות.

פרק שני

א) כהן גדול דן ודנין אותו, מעיד ומעידין אותו, חולץ וחולצין לאשתו, ומיבמין את אשתו [16] אבל הוא אינו מיבם מפני שהוא אסור באלמנה, מת לו מת אינו יוצא לאחר המטה אלא [17] הן נכסין והוא נגלה הן [18] נגלין והוא נכסה,[a] ויוצא עמהם [19] עד פתח [20] העיר, דברי ר' מאיר; ר' יהודה אומר, אינו יוצא מן המקדש, שנאמר ומן המקדש לא יצא.[b]

ב) וכשהוא [21] מנחם את [22] אחרים, דרך כל העם עוברים זה אחר זה, והממונה [a] ממצעו בינו לבין העם; וכשהוא [23] מתנחם מאחרים, כל העם אומרים לו: אני [24] כפרתך, והוא אומר להם:

---

1) o Ms. VKZM 2) Ms. יצא 3) L שאהיה M שאומר היה VKZ שאמר היה (legendum הֶיֶה sed Ms. הָיָה) 4) b למה נאמר 5) VKZ b כהטייתך Ms. L כהטותך et similiter omnia 6) Ms. VKZ עד > 7) o MVKZ 8) Ms. ואין b אם אין 9) o M 10) b > כאן 11) Ms. ותהי 12) Ms. ־ן 13) M. corr. יהודה 14) Ms. ־ן 15) b כנגד 16) VKZM לאשתו, את א' L b T IV, 1 17) Ms. F in DS אבל 18) o M, in Ms. הן נכסין והוא ניגלה L semel 19) o M 20) b > שער 21) Ms. כשהוא 22) o b 23) Ms. כשהוא 24) b Ms. אנו

תתברכו מן השמים; וכשמברין [b] אותו, כל העם מסובין על הארץ, והוא מיסב על הספסל.

ג) המלך [1] לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מיבם ולא מיבמין לאשתו; [2] ר' יהודה אומר, אם רצה לחלוץ וליבם [3] זכור לטוב; אמרו לו אם רצה [4] אין שומעין לו. [a] ואין נושאין את [5] אלמנתו; ר' יהודה אומר, נושא [6] מלך [7] אלמנתו של מלך, שכן מצינו בדוד שנשא אלמנתו של שאול, שנאמ' ואתנה לך את בית אדניך ואת נשי אדניך בחיקיך [b]. מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין [8] שלו; ר' יהודה אומר, אם רצה [9] לצאת אחר המטה יוצא, שכן מצינו בדוד שיצא אחר מטתו של אבנר, שנאמר והמלך דוד [10] הולך אחר המטה; [c] אמרו לו לא היה הדבר אלא לפייס [11] [d] וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ, [12] והוא מיסב על הדרגש. [13] [e]

ד) ויוצא [14] למלחמת הרשות [a] על פי בית דין של שבעים ואחד, ופורץ לעשו' לו דרך [b] ואין ממחין [15] בידו. דרך המלך אין לה שעור, וכל העם בוזזין ונותנין לפניו [16] ונוטל [17] חלק בראשו׀ לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה; [c] ר' יהודה אומר, מרבה הוא לו ובלבד שלא יהוא [18] מסירות את לבו; רבי ישמעאל [19] אומר, אפילו אחת והיא מסירה את לבו הרי זה לא ישאנה, אם כן למה נאמר לא ירבה לו נשים, [d] אפילו [20] כאביגיל׀ לא ירבה לו סוסים [e] אלא כדי מרכבתו, [21] וכסף וזהב לא ירבה לו [f] אלא כדי שיתן

1) VKZ מלך 2) Ms. et mss. FK in DS et VKZL את א' 3) b לייבם 4) b o אם רצה M > לחלוץ 5) b o 6) Ms. VKZ > הוא 7) Ms. VKZ b המלך 8) Ms. VKZ פלטורין L פלטירין 9) M o אם et l. רצה = VKZ, b רוצה 10) o b 11) in N ן legendum ad וכשמברין (non לפייסן et כשמב') sic etiam M VKZ, in b > את העם 12) M על גבי קרקע 13) M על גבי דרגש, L על הדרגיש 14) VKZ b L ומוציא cf. I, 5 15) b ממחה 16) b לן 17) Ms. VKZ M etc. והוא נ' 18) omues יהן 19) omnes שמעון recte 20) sic etiam M, sed דאפילו VKZ ms. F in DS etc. b 21) M רכבו ופרשיו

אפסניאו[1] וכותב לו ספר תורה לשמו,[g] יוצא למלחמה. והוא[2] עמו, (בדין)[3] נכנס והוא[4] עמו יושב בדין והוא אצלו[5] מיסב והוא כנגדו, שנ' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.[h]

ה) אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בשרביטו, ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר,[6] ולא[7] במרחץ,[a] שנאמר שום תשים עליך מלך,[b] שתהא אימתו עליך.

פרק שלשי

א) דיני ממונות בשלשה,[a] זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להם עוד אחד, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים שני הדיינים בוררין להם עוד אחד. [זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים, אימתי, בזמן שמביא[8] עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין, אבל אם היו כשרין או מומחין[9] אינו יכול לפוסלן.[b] זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים, אימתי, בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין[c] או פסולין, אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן][10]

ב) אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר[a] ר' מאיר אומר, יכול[11] לחזור בו; וחכמים אומר', אינו יכול לחזור בו. היה חייב לחברו[12] שבועה אמר לו: דור[b] לי בחיי ראשך, ר' מאיר אומר, יכול הוא[13] לחזור בו; וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו.

ג) ואילו הן הפסולין, המשחק בקוביא,[a] והמלוה ברבית, ומפריחי

---

1) sic etiam Ms. VKZM אספנ' b אפסוניא, L מוציאה 2) b מוציאה
3) N corr. 4) b > מכניסה M o הוא 5) b עמו 6) b inversum מסתפ' et ערום, Ms. (l. ולא) ואין רואין אותו ערום אלא מסתפר 7) b > כשהוא; L מסתפג 8) Ms. VKZ שהוא מביא 9) Ms. VKZ b Romm > מפי בית דין sed o C et M 10) totus passus o in N sed supplendus 11) Ms. > הוא 12) M לו 13) b o

יונים,[b] וסוחרי שביעית;[c][1] אמ' ר' שמעון, מתחילה[2] לא היו קוראין אותם אלא[3] אוספי שביעית, משרבו האנסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית; אמר ר' יהודה, אימתי בזמן שאין לו[4] אומנות, אלא הוא,[5] אבל יש לו[4] אומנות שלא הוא,[5] כשר.[6]

ד) אלו הן הקרובין, אביו[7] ואחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו[8] וחמיו וגיסו,[9] הן ובניהן וחתניהן, וחרגנו[10] לבדו; אמר ר' יוסי, זו משנת ר' עקיבא, אבל משנה הראשונה[11][a] דודו ובן דודו, וכל הראוי לו לירושה,[12] וכל הקרוב לו באותה שעה; היה קרוב ונתרחק[13] כשר; ר' יהודה אומר, אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב.

ה) האוהב והשונא; איזה הוא האוהב,[14] זה שושבינו,[a] והשונא[15] כל שלא דבר עמו שלשת ימים באיבה; אמרו לא נחשדו ישראל על כך.[16]

[ו] כיצד בודקין את העדים? היו מכניסין אותן[17] ומאיימין[a] עליהן ומוציאין את כל אדם[18] לחוץ ומשיירין את[19] הגדול שבהן ואומר' לו: אמור האיך אתה יודע שזה חייב לזה כלום?[20] אם אמר: הוא אמר לי שהוא[21] חיי' לו, או[22] איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו, לא אמר כלום עד שיאמר: בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז [ז]) היו מכניסין[23] את השני ובודקין אותו, אם[24] נמצאו דבריהם מכוונין נושאין ונותנין בדבר. שנים אומר' זכאי

---

1) Ms. F in DS > VKZ והעבדים
2) b בתחלה
3) etiam Ms. VKZ M in b היו ק' או' אוספי ש'
4) b (להן) להם
5) VKZ Ms. היא M אחר
6) Ms. VKZ M הרי זה כ'
7) o Ms. VKZ b postea אחין
8) etiam b vide Raši sed o VKZ
9) L Ms. VKZ ואגיסו
10) V corr. וחוגרן KZ b Ms. וחורגנו C וחרגנו
11) VKZ b ראשונה
12) VKZ b וכל הראוי ליורשו
13) b > הרי זה
14) etiam Ms. VKZ M in b solum אוהב
15) b שונא
16) Ms F in DS זאת
17) b > לחדר
18) b האדם in Ms. VKZ M אותו
19) M o
20) o Ms. VKZ L b, in M ממון
21) etiam M etc. שאני b
22) o in ceteris
23) b ואח"כ מכניסין
24) o VKZ

ואחד אומר חייב זכאי, שנים אומרי' חייב ואחד זכאי חייב, אחד אומ' זכאי ואחד אומר חייב[1] ואח' או' איני יודע,[1] או אפילו שנים מזכין או מחייבין[1] (ואו) אחד אומ' איני יודע יוסיפו הדייני'.

ח) גמרו את הדבר היו מכניסין אותן,[a] הגדול שבדיינין אומר: איש פלו' אתה זכאי, ואיש[2] פלו' אתה חייב. ומניין שביצא[3] אחד מן הדיינים[4] לא יאמר אני הוא[5] המזכה וחברי מחייבין, אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי,[6] על זה נאמר[7] הולך רכיל מגלה סוד.[b]

ט) כל זמן שהוא (סותר) מביא[8] ראיה, הוא[9] סותר את הדין, אמרו לו:[10] כל ראיות שיש לך הבא מכאן ועד שלשים יום; הביא[11] בתוך שלשים יום[12] סותר, לאחר שלשים יום[12] אינו סותר; אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא מצא[13] בתוך שלשי' יום ומצא לאחר שלשי' יום? אמרו לו[14] הבא עדי' אמ' אין*לי עדים, הבא ראיה אמר אין לי ראיה, לאחר[15] זמן מצא עדים ומצא ראיה, הרי זה אינה כלום.[a] | אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא היה יודע[16] שהיה לו עדים[17] ומצא עדים, לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה? אמרו לו: הבא עדים, אמר להן: אין לי עדים, הבא ראיה, אמר: אין לי ראיה, (לאחר

---

1) b אחד אומר חייב וא' א' זכאי אפילו שנים מזכין או שנים ואח' א' איני י' < יוסיפו in VKZ post מח' ואחד אימר איני (sic l.) יודע שנים א' חייב; ib. זכיי In Ms. semper ואפילו et postea הדיינין וא' א' זכיי אפ' שנים מזכים או מחייבין וא' א' איני יודיע יוסיפו הדיינים 2) VKZ Ms. איש 3) M et Ms. L מנין כשיצא VKZ ומניין כשיצא 4) Ms. VKZ b o א' מן הדיינים 5) o b 6) Ms. VKZ ומה אעשה שחברי M ומה אעשה ורבו עלי 7) b לא תלך רכיל בעמך ואומר < 8) etiam Ms. VKZ M שמביא b 9) o VKZ b 10) b vulgo אמר לו C ואמ' לו = S. Luria 11) b מצא 12) o VKZ M L 13) Ms. VKZ M Alfasi מה יעשה? לא מצא 14) b אמר לו 15) etiam Ms. ceteri omnes ולאחר. In M אמרו לו הבא עדים הבא ר' אין לי ע' אין לי ר' ולאחר זמן 16) Ms. VKZ M מה יעשה? לא היה יודע 17) Ms. VKZ M שיש לו ע'

זמן מצא עדים ומצא ראייה), ראה שהוא מתחייב[1] ואמר: קרבו איש פלוני ופלוני והועידוני[2] או שהוציא ראייה מתוך אפונדתו,[3] *b* הרי זה אינה כלום.

פרק רביעי

[א] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[4] בדרישה ובחקירה, *a* שנאמר משפט אחד יהיה לכם. *b* מה בין דיני ממונות לדיני נפשות? דיני ממונות בשלשה, ודיני[5] נפשות בעשרים ושלשה; *c* דיני ממונות פותחין לו[6] בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות פותחין בזכות[7] ואין פותחין בחובה; *d* דיני ממונות מטין *e* על פי עד[8] אחד בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מטין על פי[9] אחד לזכות, ועל פי שנים לחובה; דיני ממונות מחזירין *f* בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה; דיני ממונות הכל *g* מלמדים זכות וחובה, ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואין הכל מלמדים חובה; דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות, והמלמד זכות מלמד חובה, ודיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה; דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות גומרין[10] בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה, לפיכך אין דנין לא בערב שבת[11] ולא בערב יום טוב. *h*

[ב] דיני הטהרות והטמאות[12] *a* מתחילין מן הגדול, ודיני נפשות

---

1) etiam Ms. VKZ, in *b* שמתחייב, M שנתחייב
2) Ms. L VKZ M והעידוני recte, *b* ויעידוני
3) etiam Ms. VKZ M פונדתו *b*
4) aliquae mišnayoth > בזמן הבית
5) NVKZ Ms. semper ודיני, M semper דיני
6) o VKZ Ms.
7) VK Ms. לזכות
8) VK Ms. L recte, o in Z *b* cf. infra, ubi עד solum in Ms.
9) L Ms. > עד
10) L דנים
11) sic legendum pro בער בשבת
12) *b* VKZ L דיני ממונות הטהרות והטמאות et sic etiam Ms. ubi punctatum הַטְּהָרוֹת הַטְּמָאוֹת, *b* vulgo ד' מ' הטמאות והטהרות rectius C ד' מ' והט' והטה'

מתחילין מן הצד[b]. הכל כשרים לדון דיני ממונות, ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות, אלא כהנים לוים וישראלים[1] המשיאים לכהונה.[c]

ג) סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה[a] כדי שיהיו רואין זה את זה, ושני סופרי דינין[2] עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל[3] וכותבין דברי המחייבים[4] ודברי המזכי'; ר' יהודה אומר, שלשה היו,[5] אחד כותב דברי המחייבי' ואחד כותב דברי המזכין,[6] והשלישי כותב דברי המחייבין ודברי המזכין.[6]

ד) ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם, כל אחד ואחד מכיר את מקומו; לסמוך[7] סומכין[a] מן הראשונה, אחד מן השנייה בא לו לראשונה, ואחד מן השלישית בא לו לשניה, ובוררין להם עוד אחד[8] מן הקהל, ומושיבין אותו[9] בשלישית,[b] ולא היה יושב במקומו של ראשון, אלא היה יושב במקום שהוא ראוי לו.[10]

ה) כיצד מאיימין?[11][a] על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהם: שמא תאמרו מאומד,[12][b] משמועה,[13] עד מפי עד, מפי[14] אדם נאמן שמענו,[15] או[16] שמא אין[17] אתם יודעין שסופינו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה?[c] היו[18] יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות; דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו,

---

1) VKZ Ms. ולוי' וישראלי' 2) b הדיינין, L דיינים 3) Ms. מן שמאל 4) VKZ Ms. דברי מזכין ודברי מחייבין, L b דברי מח' ודברי מז' sed cf. b 34a 35a et Raši ad locum. Similiter III. 10. 5) o b 6) hic ordo etiam Ms. VKZ L, in b inverso 7) VKZ Ms. הוצרכו b צרכו לסמוך 8) Ms. אַחֵר 9) Ms. לו 10) במקום הראוי לו 11) b > את העדים 12) Ms. L מעומד; Cf. Aboth 1. 17, Taylor *Sayings*[2] a. l. 13) L VKZ Ms. b ומשמועה 14) b ומפי 15) o b (propter שמא) 16) o b 17) VKZ Ms. שאין 18) b הוו

ודיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוי[1] בו[d] עד סוף[2] העולם, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו,[3] שנאמר,[4] קול דמי אחיך[5][e] אינו אומר דם אחיך, אלא דמי אחיך, דמו ודם זרעיותיו;[6] דבר אחר, דמי אחיך, שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים; לפיכך נברא האדם יחידי בעולם,[7] ללמדך שכל המאבד נפש אחת[8] כאלו אבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת[8] כאלו קיים עולם מלא, ומפני[9] שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחברו: אבא גדול מאביך, ושלא יהיו המינין[10][f] אומרי' רשיות הרבה[11] בשמים, ולהגיד[12] שבחו[13] של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שאדם[14] טובע מאה[15] מטבעות[g] בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע[16] את כל האדם[17] בחותמו של אדם[18] הראשון, ואין אחד[19] דומה לחברו, לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם; שמא[20] תאמרו מה לנו לצרה[21] הזאת,[h] והלא כבר נאמ', והוא עד או ראה או ידע;[22][i] ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה, והלא כבר נאמר ובאבוד[23] רשעים רנה.[j]

---

1) VKZ *b* תלוין L Ms. תלויים 2) Ms. et M > כל VKZ כל הדורות 3) Ms. et M o שה' את אחיו VKZ כשהרג את הבל 4) VKZ נאמר בו 5) *b* דמי אחיך צועקים Ms. VKZ M L קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה 6) *b* bis זרעותיו 7) o *b* 8) *b* > מישראל מעלה עליו הכתוב L Ms. et M מעלין עליו 9) Ms. מפני 10) *b* C מינין Romm המינים, in ed. Bas. et dependentibus propter censuram הצדוקים 11) *b* הרבה רשויות 12) Ms. להגיד 13) VKZ *b* L גדולתו 14) *b* של הקב"ה שאדם 15) etiam M L, in VKZ כמה (Ms. כמא) *b* C מאה Romm כמה 16) M טובע 17) VKZ *b* כל אדם 18) Ms. אדן 19) *b* > מהן 20) *b* ושמא 21) VKZ *b* ולצרה 22) VKZ > וגו' *b* אם לא יגיד וגו' 23) *b* באבוד

פרק חמישי

[א] היו בודקין אותן[1a] בשבע חקירות[a] (שבחקירות,)[1b] אם אמר אחד מהם איני יודע עדותן בטלה,[2] בדיקות,[3] באיזו שבוע,[b] באי זו שנה, באי זו חדש, ובכמה[4] בחדש, באיזה יום, ובאיזה[5] שעה, ובאיזה מקום, [רבי יוסי אומר,[6] באיזה יום, באיזו שעה, באיזה מקום,][7] מכירים אתם אותו, התריתם בו, העובד עבודה זרה את מה[8] עבד ובמה עבד.

ב) כל המרבה בבדיקות[9a] הרי זה משובח;[10] מעשה שבדק[11] בן זכאי בעקוצי[12] תאנים[b]. ומה בין חקירות לבדיקות? חקירות,[13] אחד אמר[14] איני יודע, עדותו בטלה; בדיקות,[15] אמר אחד[16] איני יודע, אפילו[17] שנים אומרים אין אנו[18] יודעין, עידותן קיימת; אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שהן מכחישין[19] זה את זה עדותן בטלה.

ג) אחד אומר בשנים בחדש, ואחד אומר בשלשה, עדותן קיימת, שזה ידע[20] בעיבורו של חדש וזה לא[21] ידע[a] בעיבורו[22] של חדש;[22] אחד[23] אמר בשלשה, ואחד אמר בחמשה, עדותן בטלה; אחד

1a) VKZ ms. F in DS אותו   1b) o omnes, videtur erratum esse.
2) totum locum o omnes   3) an legendum ובדיקות o omnes; L בשבע חקירות et באי זה שבוע et omittit intermedia   4) VKZ b בכמה Ms. כמה   5) Ms. et M VKZ ובאיזו   6) Ms. inepte > אף   7) supplendum ad fidem omnium   8) b מי; in L o (את מה עבד)   9) Ms. בדיקות   10) VKZ Ms. L משתבח
11) correxi pro שבדה VKZ ובדק   12) omnes בעוקצי   13) Ms. VKZ אין בין חקירות לבדיקות אלא שבחקירות M
14) Ms. VKZ M אמר אחד   15) Ms. ובדיקות   16) b אחד אומר   17) VKZ b ואפילו o Ms. et ושנים   18) o Ms.
19) b בזמן שמכחשין   20) b יודע et sic caetera   21) b אינו postea יודע M וזה לא היה יודע   22) o VKZ M Ms. L
23) b זה

אומר בשתי שעות, ואחד אומר בשלש,[1] עדותן קיימת;[b] אחד אומר בשלש, ואחד אומר בחמש, עדותן בטלה; ר' יהודה אומר עדותן[2] קיימת; אחד אומר בחמש, ואחד אומר בשבע, עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב.

ד) היו[3] מכנסין[4] את השני ובודקין אותו, אם[4a] נמצאו דבריהן מכוונין פותחין בזכות; אמר אחד מן העדים: יש לי ללמד עליו זכות,[a] או אחד מן התלמידים: יש לי ללמד עליו חובה, משתקין אותו;[5][b] אמר אחד מן התלמידים: יש לי ללמד עליו זכות,[c] מעלי' אותו[6] ומושיבי' אותו עמהן[7] ולא היה יורד משם כל היום;[8][d] אם יש ממש בדבריו, שומעין לו, אפי' אמ' הוא:[9] יש לי ללמד על עצמי זכות, שומעין לו, ובלבד שיהיה[10] ממש בדבריו.

ה) אם[11] מצאו לו זכות, פטרוהו, ואם לאו מעבירין אותו[12] עד למחר,[a] ומזדווגין[13] זוגות זוגות,[b] וממעטים[14] במאכל,[15] ולא היו שותים יין כל היום, ונושאין ונותנין[16] בדבר[17] כל הלילה, ולמחרת משכימים ובאים לבית דין, המזכה אומר: אני הוא המזכה ומזכה אני במקומי;[c] והמחייב אומר: אני הוא המחייב ומחייב אני במקומי;[d] המלמד חובה מלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה; אם טעו בדבר, סופרי[18] הדיינין מזכירין אותו.[19] | אם[20] מצאו לו זכות פטרוהו,[20] ואם

---

1) b > שעות 2) M Ms., o in j b 3) b ואחר כך
4) b j Ms. מכנסין 4a L o 5) Ms. אמר אח' מן העדים
יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו; M o totum 6) o Ms. L
7) b ביניהן 8) b > כולו 9) j אפילו הוא אמר b ואפי'
הוא אומר Ms. אפי' אמר 10) b שיש M Ms. שיהא 11) o
in ms. F in DS 12) b, rectius דינן j Ms. L 13) M היו
מזדווגין 14) b היו ממעטין 15) b ממאכל 16) b
ונותנין ונושאין contra regulam 17) o b 18) b שני סופרי
הד', L סופרי דיינין 19) b rectius j אותן 20) o hoc et
prius ms. F et Carlsruhe in DS

לאו עומדין על המנין[1]. שנים עשר מזכין, ואחד עשר מחייבין, זכאי; שנים עשר מחייבין, ואחד עשר מזכין, חייב;[2] אחד[3] עשר מזכין, ואחד עשר מחייבין,[3] אפילו[4] עשרים ושנים מזכים או מחייבין[5] ואחד אומר איני יודע, יוסיפו[6] הדיינים. עד כמה[7] מוסיפין,[e] שנים שנים עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכים, ושלשים וחמשה מחייבין, זכאי; שלשים[8] וששה מחייבין, ושלשים וחמשה מזכים, חייב;[8] שלשים וששה מזכין, ושלשים וששה מחייבין, דנין אלו כנגד אלו, עד שיראה[f] אחד מן המחייבין את[9] דברי המזכין.

פרק ששי

[א] נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו, ובית הסקילה היה[10] חוץ לבית דין שנא' והוצא[11] את המקלל אל מחוץ למחנה;[a] ואחד[12] עומד על פתח בית דין, והסודרים[13] בידו,[b] ואדם[14] אחד רוכב על הסוס[14] רחוק ממנו, כדי שיהא רואהו;[15] או'[16] אחד יש לי ללמד עליו זכות, והוא[17] מניף בסודר,[18] והסוס רץ ומעמידו;[19] אפילו הוא עצמו[20] אם אמר: יש לי ללמד על עצמי זכות, מחזירין אותו אפילו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שיהא[21] ממש בדבריו[c]

---

1) *b* למנין
2) delendum
3) haec sententia recte o in L et Ms. et M, sed exstat etiam in *b* ואפילו אחד עשר מזכין וי"א מחייבין ואהד אומר איני יודע
4) j ואפילו
5) Ms. ומחייבין
6) ms. F in DS מוסיפין
7) *b* וכמה sine עד
8) delendum ut supra, sed exstat etiam in L
9) o *b*
10) M היתה
11) l. הוצא, in *b* solum הוצא את המקלל
12) *b* אחד
13) ms. F in DS והסודר
14) *b* וסום, M VKZ Ms. L והסום
15) ms. F in DS שיראוהו ms. Carlsruhe ib. שיראה זה את זה
16) M j אמר
17) j הלה L והלה
18) j *b* בסודרין L בסודרים
19) *b* ומעמידן sed C ומעמידו
20) omnes (ע)אפילו הוא אומר
21) *b* שיש

אם מצאו לו זכות פטרוהו, ואם לאו יוצא ליסקל, והכרוז[1] יוצא לפניו: איש פלוני בן איש[2] פלוני יוצא ליסקל, על שעבר עברה פלונית, ופלו' ופלו' עדיו, כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו.

ב) היה רחוק מבית הסקילה עשר[3] אמות, אומרים לו: התודה, שכן דרך כל[4] המומתין מתודין[5] שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא, שכן מצינו בעכן שאמר יהושע: בני שים[6] כבוד לה'[7] אלהי ישראל ותן לו תודה[8] וגו', ויען עכן את יהושע ויאמר, אמנה[9] אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל.[10][a] ומנין שנתכפר[11] לו בודויו שנא' ויאמר יהושע מה[11a] עכרתנו יעכרך ה' היום[12] הזה[b] היום[12] הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעתיד לבא.[13][c] ואם אינו יודע להתודות אומרים לו אמור: תהא מיתתי כפרה לכל[14] עונותי; ר' יהודה אומר, אם היה יודע[15] שהוא מזומם[15a] אומר: תהיא מיתתי כפרה לכל[14] עונותי חוץ מן העון הזה;[16] אמרו לו, אם כן יהא כל אדם אומרים כך[17] כדי לנקות[d] את עצמם.[18]

ג) היה[19] רחוק מבית הסקילה ארבע אמות, היו[19a] מפשיטין אותו[19b] את בגדיו;[a] האיש מכסין אותו מלפניו, והאשה פרק[20] אחד מכסין אותה מלפניה ומאחריה, דברי ר' יהודה; וחכמים אומרים האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה.

---

1) *b* וכרוז 2) Ms., o j *b* 3) *b* כעשר 4) o omnes
5) M להודות 6) L *b* j > נא 7) o C correctum in Romm
8) L j Ms. M > והגד נא לי מה עשית אל תכחד ממני 9) *b* L אמנם
10) *b* > וגו' j וכזאת וכזאת עשיתי וכזאת וכזאת 11) *b* שכיפר
11a *b* למה 12) *b* Bomm ביום et hoc occurrit autori DS sed in C exstat היום sicut omnes, vide etiam *b* 44*b* 13) *b* לעולם הבא
14) L *b* j bis על כל 15) j Ms. אם יודע הוא 15*a*) L מוזמם 16) מעון זה 17) omnes כן 18) *b* לנקות עצמו j לנ' את עצמו 19) L o 19*a*) o *b* L 19*b*) o j ms. F in DS 20) o L *b* j, in M פרק אחד מלפניו והאשה מלפ' ומא'

[ד] בית הסקילה היה גבוה שתי קומות, ואחד[1] מן העדים דוחפו על מתניו, ונהפך על לבו, הופכו על מתניו, אם[2] מת בה[3] יצא, ואם לא[4] נוטל[5] את האבן[a] ונותנה על לבו, אם מת בה יצא, ואם לאו, העד[5] השני נוטל את האבן ונותנה[6] על לבו, אם מת בה יצא, ואם לאו, רגימתו בכל ישראל, שנא', יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו,[b] ונאמר,[7] ויד כל העם באחרונה.[c]

ה) כל הנסקלין ניתלין,[a] דברי ר' אליעזר; וחכמי' אומרים, אינו נתלה אלא המגדף[b] והעובד עבודה זרה. האיש תולין אותו פניו כלפי העם, והאשה פניה כלפי העץ, דברי ר' אליעזר; וחכמים אומרים האיש נתלה, ואין האשה נתלית; אמר להם[8] ר' אליעז' והלא[9] מעשה בשמעון בן שטח, שתלה שמונים נשים באשקלון? אמרו לו שמונים נשים[10] תלה, ואין דנין שנים ביום אחד.[c]

[ו] כיצד תולין אותו? משקעין את הקורה בארץ, והעץ[a] יוצ' ממנו,[11] ומקיף[b] שתי ידיו זו על גב זו[11a] ותולה אותו[12]; ר' יוסי אומר הקורה מוטה[13] על הכותל, ותולה בה כדרך שהטבחים תולין;[14] ומתירין אותו מיד, ואם לאו[15] עוברין[16] עליו בלא תעשה, שנאמר לא תלין נבלתו על העץ[c][17] וגו', כלומר מפני מה זה תלוי, מפני שבירך[18] את השם, ונמצא שם שמים מתחלל.

---

1) b אחד 2) j b ואם 3) o Ms. V sed exstat in KZ 4) omnes לאו 5) desideratur in b L, sed necessum 6) etiam C, sed ונותנו b vulgo et Romm 7) o omnes inepte, in Ms. solum יד העדים תהיה בו וגו' 8) o Ms. j L 9) b והלא שמעון מעשה בשמעון בן ש' שתלה, Ms. j L ב' ש' תלה נשים באשקלון etc. 10) Ms. אשה 11) L j ממנה M הימנו o b 11a) L לזו 12) Var. in DS בו (sed non legitur in j et N!) probabiliter legendum אותו בו 13) ms. F in DS קורה מֻטָּה על כו' L ,מוטלת 14) L Ms.; in b j עושין, sed in j legitur postea תולין ומתירין 15) lege לן ut omnes 16) b עובר 17) b < כי קבר תקברנו [ביום ההוא] M j L et postea L b j כי קללת אלהים תלוי 18) b, in j Ms. שקילל

ז) אמר ר' מאיר, בזמן[1] שאדם מצטער מה הלשון[2] אומרת:[a] קלני[3] מראשי קלני[3] מזרועי,[b] אם כך, אמר הקב"ה[4] מצטער אני על דמן של רשעים,[5] קל וחומר על דם צדיקים שנשפך;[6] ולא זו בלבד[7] אלא שכל[8] המלין[c] את מתו, עובר עליו[9] בלא תעשה. הלינו[10] לכבודו להביא לו ארון ותכריכין, אינו עובר עליו. ולא היו קוברין אותם[11] בקברות אבותיהם,[11] אלא שני קברות[12] היו מתוקנים לבית דין, אחד לנסקלין ולנשרפים, ואחד לנהרגין ולנחנקין.[13][d]

ח) נתעכל[14] הבשר, היו[15] מלקטין את העצמות[a] וקוברין אותם במקומן,[b] והקרובין באים[c] ושואלין את שלום[16] העדים ואת שלום[16] הדיינין, כלומר: שאין[17] בלבנו עליכם כלום,[18] שדין אמת דנתם, ולא היו מתאבלים אלא[19] אוננים[d] שאין אנינות[20] אלא בלב.

פרק שביעי

[א] ארבע מיתות נמסרו לבית דין, סקילה שריפה הרג וחנק;[a] ר' שמעון אומר שריפה סקילה חנק והרג. זו מצות הנסקלין.[b]

ב) מצות הנשרפין,[a] היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו,

---

1) *b* בשעה 2) *b* j שכינה מה (ה)לשון inepte, et corruptionem auget praef. ה in j et vocabulum כביכול in mišnajoth 3) L Ms. bis קלעיני,, Ms. ג G קלעני, ed G קל אני 4) *b* אם כן המקום 5) *b* > א"כ אמרה הכתוב Ms. אם כך אמר הכתוב j מצט' שנשפך 6) Ms. M j, in *b* o 7) C > אמרן 8) *b j* כל, Ms. שכל 9) M Ms., o in *b* 10) *b* Romm לינהו, sed C sicut j L הלינו 11) אבותיהן ,אותן j Ms. L, sed אבותיו ,אותו *b* M 12) Ms. j M, sed *b* בתי ק' 13) M Ms. j etc., in *b* ואחד לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסק' ולנש', L in fine אחת לנהרגין ולנחנקין וא' לנחנ' 14) j Ms. L נתאכל, T IX. 8 ניתעכל 15) o *b* 16) *b* בשלום 17) j דעו שאין 18) o *b* Ms. j 19) *b* אבל 20) j Ms. L אנינה

ונותנין סודרין[1] קשה לתוך הרכה,[b] וכורך על צאורו, זה מישך[2] אצלו וזה מישך[2] אצלו, עד שהוא[3] פותח את פיו, ומדליק את הפתילה[c] וזורקה לתוך פיו, והיא יורדת[4] לתוך מעיו וחומרת[4a] את בני מעיו; ר' יהודה אומר, אף הוא אם מת[d] בידו לא היו מקיימין בו מצות שריפה, אלא פותחין את פיו בצבת[e] שלא בטובתו, ומדליקין[5] את הפתילה וזורקה לתוך פיו, ויורדת לתוך מיעיו, וחומרת את בני מיעיו; אמר ר' אליעזר[6a] בר'[6b] צדוק,[e] מעשה בבת כהן[7] שזינתה והקיפוה חבילי זמורות ושרפוה; אמרו לו מפני שלא היה בית דין באותה[8] שעה בקי.[f]

ג) מצות הנהרגין, היו מתיזין את ראשו בסיף, כדרך שהמלכות עושה;[a] ר' יהודה אומר, ניוול[b] הוא זה![9a] אלא מניח[9b] את ראשו על הסדן, וקוצץ אותו בקופים;[10] אמרו לו, אין[11] מיתה מנוולת מזו! מצות הנחנקין, היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו, ונותנין סודרין[12] קשה לתוך הרכה, וכורך על צאורו, זה מושך אצלו, וזה מושך אצלו,[c] עד שנפשו יוצאת.[13]

ד) אלו הן הנסקלין, הבא על האם, ועל אשת אב, ועל הכלה;[a] הבא[14] על הזכור[b] ועל הבהמה[c] והאשה המביאה את הבהמה[d] והמגדף,[e] והעובד עבודה זרה,[f] והנותן מזרעו למולך,[g] ובעל אוב וידעוני,[h] והמחל' את השבת,[i] והמקלל אביו ואמו;[j] והבא על נערה מאורסה,[k][15] והמסית והמדיח[l] המכשף,[m] ובן סורר ומורה.[n]

---

1) *b* סודר 2) omnes recte מושך 3) *b* o et legit שפותח
4) *b* ויורדת 4*a*) Maim. Var. וחומדת cum daleth 5) omnes (praeter mišnajoth veteres) ומדליק. In ms. Carlsruhe in DS ומדליק פתילה של אבר ונותנה ... ויורד ... וחומר 6*a*) j L לעזר
6*b*) *b* בי רבי, *b* בן צדוק 7) *b* > אחת 8) *b* של אותה
9a) *b* לן 9*b*) *b* מניחין 10) L; בקופיץ Ms. 11) ms. F in DS אין לך
12) *b* Romm ונותן סודר C ונותנין סודר
13) j *b* יוצאה, Ms. L יוצא, ms. F in DS עד שתצא נשמתו
14) Ms. הבא, *j* והבא, o in *b* L 15) *b* המאורסה

הבא על האם, חייב עליה משום האם[1] ומשום אשת אב;[2][o] ר' יהודה אומר, אינו חייב אלא משום האם בלבד. הבא על אשת אב, חייב עליה משום אשת אב, ומשום אשת איש, בין בחיי אביו, ובין לאחר מיתת אביו,[3] בין מן האירוסין בין מן הנשואין. הבא על כלתו, חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש, בין בחיי בנו, ובין לאחר מיתת בנו, בין מן הארוסין, ובין מן הנשואין. הבא על הזכור, ועל הבהמה, והאשה המביא' את הבהמה, אם אדם חטא, בהמה מה חטאה?[4] אלא לפי שבאת לאדם[5] תקלה על ידיה, לפיכך אמר הכתוב,[6] תסקל; דבר אחר, שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא הבהמה שנסקל איש[7] פלוני על ידיה.

ה) המגדף אינו חייב עד שיפרש את ה';[8][a] אמר ר' יהושע בן קרחה, בכל יום[b] דנין את העדי'[c] בכנוי יכה יוסי את יוסי;[9] נגמר את הדין,[10] לא היו[11] הורגין בכנוי,[d] אלא מוציאין את[12] כל האדם לחוץ,[13] ומשיירין[14] את הגדול שבהן,[e] ואומרים לו, אמור מה ששמעת בפירוש, והוא אומר, והדיינין עומדין על רגליהן, וקורעין[g] ולא מאחין,[h] והשני אומר אף אני כמוהו, והשלשי אומ' אף אני כמוהו.

ו) העובד עבודה זרה,[a] אחד העובד אחד הזובח[15] אחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה והמקבלו[16] עליו לאלוה והאומר לו

---

1) *b* אם 2) Ms. משום אשת אב ומשום אם 3) ms. F in DS לאחר מותו 4) j חטאת L Ms. מה חטאת הבהמה 5) Ms. לאדן 6) ms. F in DS הקב"ה 7) o *b* 8) j M Ms. את השם *b* השם 9) L Z יוסי; VK Ms. M bis יוסה (notandum in Ms. nom. pr. Jose semper יוסה scriptum) 10) omnes נגמר הדין 11) *b* o inepte propter לא (pro אין) 12) *b* o et l. כל אדם 13) L o 14) j Ms. L, sed *b* שואלין, M ואומרין לגדול שבהן אמור 15) mišnajoth, in j *b* L Ms. המזבח, cf. T X. 3. 16) L Ms. j; ואח' המ' *b*

אלי אתה.[b] אבל המנ[פ]ף[1] והמנשק והמכבד והמחבק[2] והמרבץ המרחיץ הסך המלביש והמנעיל[3] עובר בלא תעשה;[d] הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בלא תעשה. הפוער עצמו בבעל פעור[e] זו היא עבודתו, [והזורק אבן למרקולים[f] זו היא עבודתו.][4]

ז) הנותן מזרעו למולך, אינו חייב עד שימסור למולך[5] ויעביר באש;[a] מסר[6] למולך ולא העביר באש, העביר באש ולא מסר למולך, אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש.[6] ובעל אוב זה הפיתום[7][b] והמדבר[8] משחיו,[c] וידעוני זה[9] המדבר בפיו,[d] הרי אלו בסקילה, והנשאל בהן באזהרה.[e]

ח) המחלל את השבת, בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת,[a] והמקלל אביו ואמו, אינו חייב עד שיקלל[10] בשם; קללם בכנוי,[b] ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין.

ט) הבא על (ה)נערה מאורסה,[11] אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא[12] בבית אביה; באו עליה שנים, הראשון בסקילה והשיני בחנק.

י) המסית זה הדיוט[a] המסית את ההדיוט; אמר לו:[13] יש יראה[b] במקום פלוני, כך אוכלת, כך שותה, כך מיטיבה, כך מריעה; כל חייבי מיתות שבתורה, אין מכמינין[c] עליהן חוץ מזו.[d] אמר לשנים והן[14] עדיו מביאין[15] אותו לבית דין וסוקלין אותו. אמר לאחד,

---

1) *b* j L Ms. המנפף recte, cf. T X. 3; N המנדף per errorem. 2) L, desideratur in *b* j. An propter consecutionem legendum מקנח vel מנרד vel simile ut in T l. c.? 3) T > והמעטף 4) supplendum secundum j *b* Ms. L etc. Pro 'למ habet 'במרק L Ms. 5) ed. Soncino o 6) o M Carlsruhe ms. in DS; in Ms. o מסר למולך ולא העביר באש 7) *b* פיתום, L הפיתום 8) *b* המדבר 9) o 10) omnes שיקללם 11) *b* המאורסה cf. supra, L מאורשה 12) *b*, o j Ms. L 13) o omnes 14) rectius *b* הן 15) M והן מביאין

והוא אומר לו: יש לי חברים רוצים בכך, אם היה ערום אינו[1] יכול לדבר בפניהן, אלא[2] מכמנין[3] לאחורי הגדר, והוא אומ' לו: אמור[4] מה שאמרת לי[5] ביחוד[6] והוא[7] אומר,[8] והלה[9] אומר[10] היאך נניח את אלהינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים! אם חזר בו[11] מוטב, ואם אמר: כך הוא חובתינו, וכן[12] יפה לנו, העומדים מאחורי הגדר מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו. האומר אעבוד, אלך ואעבוד, נלך ונעבוד, אזבח, אלך ואזבח, נלך ונזבח, אקטר, אלך ואקטר, נלך ונקטר, אנסך, אלך ואנסך, נלך וננסך, אשתחוה, אלך ואשתחוה, נלך ונשתחוה; המדיח] זה האומ' נלך ונעבוד עבודה זרה.

[יא] המכשף, זה העושה מעשה, לא האוחז את העינ';[13] [a] ר' עקיב' אומר משום ר' יהושע, שנים לוקטין קישואין,[b] אחד לוקט פטור ואחד לוקט חייב: העושה מעשה חייב, והאוחז את העינים פטור.

פרק שמיני

[א] בן סורר ומורה,[a] מאימתי הוא[14] נעשה בן סורר ומורה? משיביא שתי שערות[15] עד שיקיף זקן התחתון,[b] אבל לא העליון[16] אלא שדברו חכמים בלשון נקייה,[c] שנא' כי יהיה

---

1) b inepte ואינו, M אם יהיה ערום אין יכול לדבר בפניהם אלא
מכמינין, ms. F in DS pro יכול habet רוצה. j ואינו|| אם היה ערום
מדבר בפניהן 2) b o 3) omnes מכמינין 4) M > לי
5) b o 6) j בייחוד, Ms. בְּיִחוּד 7) b והלה 8) b M > לו
9) b והוא. In M o והוא אומר לו 10) b > לו 11) b >
הרי זה 12) b כך j וכך 13) j Ms. המכשף העושה מ' ולא
(Ms. לא); b המכ' העו' מ' חייב ולא כו'; M = texto nostro.
14) o b 15) Ms. סְעָרוֹת 16) b ולא העליון, Ms. לא את
התחתון

לאיש בן,[d] לא בת,[1] בן, לא איש, הקטן פטור שלא בא לכלל המצות.[e][2]

ב) מאימתי[3] הוא[4] חייב? משיאכל טרטימר[5] בשר, וישתה חצי לוג יין[a] האיטלקי;[5a] ר' יוסי אומ' מנה בשר, ולוג יין; אכל בחבורת מצוה,[6] אכל בעבור החדש,[b] אכל מעשר שני בירושלם, אכל[7] נבלות וטרפות שקצים ורמשים, אכל דבר שהוא מצוה, ודבר שהוא עבירה, אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין, אינו נעש' בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר וישתה יין, שנ' זולל וסובא,[c] אעפ"י שאין ראיה לדבר, זכר לדבר,[d] אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו.[e]

ג) גנב משל אביו ואכל ברשות אביו, משל אחרים[8] ואכל ברשות אחרים,[8] משל אחרי'[8] ואכל ברשות אביו, אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים; ר' יוסי בר' יהודה[9] או', עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו.[a]

ד) היה אביו רוצה, ואמו אינה רוצה, אמו רוצה, ואביו אינו רוצה, אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו שניהם רוצים; ר' יהוד' או' אם לא היתה אמו ראויה לאביו,[a] אינו נעשה בן סורר ומורה. היה אחד מהם גדם, או חגר, או אלם, או סומא, או חרש, אינו נעשה בן סורר ומורה, שנ', ותפשו בו[10] ולא[11] נידמי' והוציאו

---

1) j b לאיש בן בן ולא בת, Ms. לאיש בן בן לא בת, L לאיש בן לא בת = nostro texto 2) b מצות 3) C ומאימתי 4) o b 5) Ms. L Aruch טרטימר, VKZ טרתי' C et Romm תרטי' 5a) G ג ב א באיטלקי 6) o Ms. אכל בחב' מצוה 7) ms. Carlsruhe [אכל טבל] אכל נביל' ... ורמשים [אכל מעשר ראשון] < in DS ורמשים [אכל טבל ומעשר ראשון < in b C (in parenthesi in Romm) שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו] אכל דבר... 8) M ter אחרין 9) j רבי יוסה ור', Ms. corr בי רבי יהודה 10) b < ותפשו בו וגו' ותפשו בו M, אביו ואמו יהודה אומר' 11) Ms. לא ולא נידמין

אותו, ולא חגרי', ואמרו לו ולא אלמים, בנינו זה ולא סומים, איננו שומע בקולינו[1] ולא חרשים. ׀ מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו; חזר וקלקל, נדון בעשרים ושלשה, ואינו[2] נסקל עד שיהיו שם שלשה הראשוני', שנ', בנינו זה זה הוא[3] שלקה בפניכם. ברח עד שלא נגמר דינו, ואחר כך הקיף זקן התחתון, פטור, ואם משנגמר דינו ברח, ואח' כך הקיף זקן התחתון, חייב.

ה) בן סורר ומורה נידון[4] על שם[5] סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב,[a] שמיתתן של רשעים הנייה להם,[b] והנייה לעולם, ולצדיקי'[6] רע להם ורע לעולם; יין ושינה לרשעים[7] הנייה[8] להם[c] והנייה לעולם, ולצדיקים רע להם ורע לעולם; פזור[d] לרשעי' הנייה להם והניי' לעולם, ולצדיקי', רע להם ורע לעולם; כנוס לרשעי' רע להם ורע לעולם, ולצדיקים טוב להם וטוב לעולם; שקט לרשעים רע להם ורע לעולם, ולצדיקים הנייה להם והנייה לעולם.

ו) הבא במחתרת[a] ידון[9] על סופו;[b] היה בא במחתרת ושבר את החבית,[c] אם יש לו דמים[d] חייב, אין[10] לו דמים פטור.

ז) אלו[11] שמצילין אותם בנפשם[a] הרודף אחר חברו להרגו,[b] ואחר הזכור,[c] ואחר הנערה המאורשה,[12] אבל הרודף אחר הבהמה, והמחלל את השבת, והעובד עבודה זרה,[d] אין מצילין אותם בנפשם.[13]

פרק תשיעי

[א] אלו[14] הן הנשרפין, הבא על אשה ובתה, ובת כהן;[15] בכלל[16]

---

1) ms. F in DS o 2) Ms. אינן 3) *b* זהו 4) L יידון 5) M לשם 6) M ושל צדיקים 7) Ms. לרשעין omnia. Ab יין etc. usque ad finem paragraphi desideratur in M, de jure, quia locum de Baraitha in *b* 71 *b* sumptum esse videtur 8) *b* L הנאה omnia 9) j Ms. L, נידון *b* 10) *b* אם אין 11) ואלו הן 12) Ms. נערה מאורסה j המאורסה 'נ L totaliter = N 13) j *b* L Ms. בנפשן 14) *b* ואלו 15) *b* < שונתה 16) j *b* Ms. L יש בכלל

אשה ובתה,[a] בתו[b] ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה,[1] חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו ׀ ואלו הן[2] הנהרגין, הרוצח ואנשי עיר נדחת.

[ב] רוצח שהכה את רעהו בין באבן בין בברזל,[3] וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור, ואינו יכול לעלו' משם ומת, חייב; דחפו לתוך המים, או לתוך האור, ויכול הוא[4] לעלות משם ומת, פטור; שיסה[a] בו את הכלב, ושיסה[5] בו את הנחש, פטור; משיך בו את הנחש,[b] ר' יהודה מחייב, וחכמים פוטרין ׀ המכה[6] את חברו בין באבן בין באגרוף,[7][c] ואמדוהו[8] למיתה הקל[9] ממה שהיה, ולאחר מיכן[10] הכביד ומת, חייב; ר' נחמיה פוטר,[11] שרגלים לדבר ׀ נתכוון להרוג את הבהמה, והרג את האדם, נתכוון להרוג[12] את הנכרי,[13] והרג את ישראל, נתכוון להרוג[14] את הנפלים,[15] והרג את[16] בן קיימא,[17] פטור; נתכוון להכותו על מתניו, ולא היה בה[d] כדי להמית[18] על מתניו, והלכה לה[19] על לבו, והיה בה כדי להמית על לבו, ומת, פטור;[20] נתכוון להכותו על לבו, והיה בה כדי להמית על לבו, והלכה לו על מתניו, ולא היה בה כדי להמית על מתניו, ומת, פטור;[20] נתכוון להרוג את הגדול, והלכה לה על הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, ומת, פטור;[20] נתכוון

1) ms. Carlsruhe in DS ובת בנה ובת בתה secundum ordinem scripturae 2) הן o b 3) b באבן או בברזל 4) j L, o b, אם יכול הוא Ms. 5) Ms. שיסא 6) L רוצח המכה שהכה 7) ms. Carlsruhe in DS באבן או באגרוף 8) Ms. ועמדוהו 9) j Ms. היקל, L הקל, b והיקל 10) L Ms.; b מכאן 11) j L Ms., ר' נחמ' אומר פטור b ms. Carlsruhe in DS ר' נחמ' פוטר וחכמים מחייבין כיני מתניתא, cf. citatum in j ad loc. 12) נתכ' לה' ר' נחמ' פוטר וחכמי' מחייבין שרגלים לדבר o L b j 13) L b j לנכרי 14) נתכ' לה' o L b j 15) b j לנפלים L לנפלין 16) L o 17) Ms. קיימה 18) b להמיתו 19) sic recte N sed postea לו promiscue, in b בן, לו (in C promiscue, in Romm semper בה, לה) in j M Ms. L בה, לה 20) M Ms. j L o

להכות את הקטן, והלכה זה[1] על הגדול, ולא היה בה כדי להמית את[2] הגדול, פטור; נתכוון[3] להכותו[4] על מתניו, והיה בה כדי להמית על מתניו, והלכה לה על לבו, ומת, חייב[5]; נתכוון להכות את הגדול, והיה בה כדי להמית את הגדול, והלכ' לה על הקטן, ומת, חייב; ר' שמעון אומר, אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה, פטור.

ג) רוצח שנתערב באחרים, כולן פטורין; ר' יהודה אומר כונסין אותו[6][a] לכיפה.[7][b] וכל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה, ידונו[8] בקלה, הנסקלין בנשרפין; ר' שמעון אומר, ידונו[8] בסקילה, שהשריפה חמורה; וחכמים אומרים, ידונו[8] בשריפה, שהסקילה המורה;[c] אמר להן ר' שמעון, אלו לא היתה שריפה חמורה, לא נתנה לבת כהן גדול! אמרו לו, אלו לא היתה סקילה חמורה, לא נתנה למגדף ולעובד עבודה זרה! הנהרגין בנחנקין; ר' שמעון אומר בסיף, וחכמים אומרים בחנק.

ד) מי שנתחייב שתי[8a] מיתות[a] בבית דין[9] נידון[10] בחמורה; עבר עבירה שיש בה[10a] שתי מיתות[b] נידון[10] בחמורה; ר' יוסי אומ', נידון[10] בזיקה[c] הראשונה שבאת[11] עליו.

ה) מי שלקה ושנה[a] בבית דין,[12] כונסין[13] אותו לכיפה, ומאכילין אותו שעורים, עד שכריסו נבקעת;[14] ההורג נפשות שלא בעדים, כונסין[13] אותו לכיפה, ומאכילין אותו[15] לחם צר ומים לחץ.[b]

---

1) omnes (לו) לה 2) o b 3) b אבל נתכ' 4) b להכות
5) j L Ms. M o 6) Ms.; אותן L b j 7) Ms. לכיפא
8) b נידונין cf. supra 8a) b בשתי 9) L: בשתי מיתות ב"ד b Ms.; שתי מ' ב"ד j 10) j M Ms. L ידון, b נידון 10a) b שנתחייב 11) L Ms., שבאה b, שבאות j inepte 12) Ms. L, cf. 4; b j בית דין construendum cum כונסין 13) b מכניסין
14) b מתבקעת 15) Ms. L ונותנין לו

ו) הגונב את הקסוה,[a][1] והמקלל בקוסם,[b][1a] והבועל ארמית,[c] קנאין[2] פוגעין[3] בו;[4] כהן ששמש בטומאה, אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פירחי כהונה[d] מוציאין אותו לעזר',[5] ופוצעין[6] את מוחו בגזירין,[e][7] זר ששמש במקדש,[f] ר' עקיבא אומר בחנק, והכמים אומרי', בידי שמים.[8]

פרק (תשיעי) [עשירי].

[א] כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנ' ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ.[a][9] ואילו שאין להם חלק לעולם הבא,[b] האומר אין תחיית המתים מן התורה[10] ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס; ר' עקיבא אומר, אף הקורא בספרים החיצונים,[c][11] והלוחש[d] על המכה, ואומר כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך;[e][12] אבא שאול אומר, אף ההוגה את השם באותיותיו.[13][f]

ב) שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא;[14] שלשה מלכים, ירבעם ואחאב ומנשה; ר' יהודה אומ', מנשה יש לו חלק לעולם הבא, שנאמר, ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע

---

1) *b* L, in j הקסווא (sed in Gemara ad locum הקסווה), Ms. הקסוא, M הקיסווא 1a) j בקסם 2) Ms. קנאים, L הקנאין desideratur in VK, exstat in Z 3) mišnajoth היו פוגעין 4) *b*, j Ms. בהן, L בהם 5) *b* j L Ms. חוץ לע' 6) j ומפצעין, *b* ומפציעין, Ms. L ומוציאין 7) j בניזירין, Ms. בניזרין, L במיתה ביד' שמי' < 8) aliquae mišnajoth בגזירין, *b* בגזרין 9) *b* < נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. In j omittitur citatum totaliter. L Ms. omittunt totam sententiam et incipiunt אלן etc. (L sine ulla constructione cum superioribus) ואילן Ms. Totam sententiam, tantum additam esse (תוספת) coniicit Ch. Taylor in libro qui inscribitur An Appendix to Sayings of the Jewish Fathers, Cambridge 1900, p. 132. 10) Ms. L o, cf. Alfasi in DS 11) Ms. החיצונין 12) L < וגו', *b* j Ms. < כ' אני ה' רופאך (Ms. רְפָאֶךָ) 13) Ms. באותותיו 14) Ms. o per errorem

תפלתו[1] וישיבהו ירושלים למלכותו;[a] אמרו לו, למלכותו השיבוהו[2] ולא השיבוהו[2] לחיי העולם הבא;[3] וארבע[ה] הדיוטות, בלעם[b] ודואג ואחיתופל וגיחזי.

ג) דור המבול אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדים בדין, שנאמר לא ידון רוחי באדם לעולם.[a][4] אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא,[5] אבל עומדין בדין, שנאמר,[6] ואנשי סדום רעים וחטאים[6a] וגו'[b] ר' נחמיה אומר, אילו ואילו אין[7] עומדין בדין,[8] שנאמר[9] על כן לא יקומו רשעים במשפט וגו'[c][10] זה דור המבול, וחטאי' בעדת צדיקים אילו אנשי סדום; אמרו לו בעדת צדיקים אינן עומדין[11] אבל עומדין הם[12] בעדת רשעים. מרגלים[13] אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, ויוציאו מוציאי דבת האר' וימותו,[d] בעול' הזה, במגפה, לעולם הבא. דור הפלגה[14] אין להם חלק לעולם הבא שנאמר, ויפץ ה' אותן,[15] בעולם הזה, ומשם הפיצם ה'[e] בעולם הבא.[16] דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, ואין

---

1) Ms. L j, תחנתו b 2) omnes השיבו 3) etiam L Ms. ולא לחיי הע"הב הש' sed b (לא L) ולא השיבו לחיי ה"ה j 4) L > וגו' Ms. > בשנם הוא בשר. In b postea > לא דין ולא רוח. In b rursum consequitur דור הפלגה vide hic infra, sed sententia דור הפלגה etc. o in j Ms. L 5) in b sequitur hic שנא' ואנשי סדום 6) totum o j Ms.; valde inepte L citatum superius שנ' לא ידון רוחי 6a) > לה' מאד, רעים בעולם הזה וחטאים לע"ה b 7) j L אינן, b אין 8) o Ms. 9) in b j citatum totum locum ab על כן usque ad וחטאים בע' צדיקי' et replicatur על כן etc. זה etc., וחטאים etc. אילו etc. 10) superfluum videtur et omittitur in L b j 11) b אינם עומדים בעדת צדיקים 12) j Ms. M הן 13) haec sententia usque ad במגפה לעולם הבא e baraitha 109 b sumpta esse videtur ut citatur in Jalkut Pent. § 744 et de re omittitur in Ms. L j 14) in b post דור המבול ut inquam; o in L 15) l. אותם ut omnes 16) in b totus versus et postea binae deductiones sicut supra

עומדים בדין, שנאמ' במדבר הזה יתמו ושם ימותו,[1] [f] דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר, עליהן[2] הוא אומר, אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח. [g] עדת קרח אינה עתידה לעלות,[3] שנאמר ותכס עליהם הארץ[4] ויאבדו מתוך הקהל,[5] [h] דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר, עליהם[6] הוא אומר ה' ממית ומחיה[7] וגו'. [i] עשרת השבטים אינן עתידין לחזור, שנאמר, וישליכם אל ארץ אחרת כהיום הזה, [j] מה היום הזה הולך ואינו חוזר, כך[8] הן הולכין ואינם חוזרין, דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר אף[9] מה היום מאפיל ומאיר, אף הן[10] אפילה שלהן עתידה לאור להם[11]

ד) אנשי עיר הנדחת אין[12] להם חלק לעולם הבא, שנאמר[12] יצאו אנשי בליעל מקרבך[13] וכו' [a] ואינן נהרגין[14] עד שיהיו[15] מדיחיה מאותה העיר, ומאותו השבט, ועד[16] שידח[17] [b] רובה, ועד[18a] שידיחוה אנשים;[18b] הדיחוה נשים וקטנים, או שהודח מעוטה, או היו מדיחיה מחוצה לה,[19] הרי אלו כיחידים, וצריכין שני עדים והתראה לכל אחד ואחד; זה חומר ביחידים מבמרובים,

---

1) supplendum ut in margine manuscripti M במדבר הזה יתמו בעוה"ז, ושם ימותו לעוה"ב sed corripitur 2) L, ceteri עליהם 3) ms F in DS pro hoc אין להם חלק לעוה"ב 4) in *b* cum deductione > בעולם הזה 5) *b* > לעולם הבא 6) Ms. עליהן 7) > מוריד שאול ויעל omnes 8) *b* j Ms. L אף 9) o omnes 10) *b* עשרת השבטים, Ms. j L M הן 11) *b* כך שאפילה להן, j כשהיא אפילה להן עתידה, M עתיד ליאור, עתיד להאיר להן, L כשהוא, Ms. שהיא אפילה להן עתידה ליאור להן, ליאור להן, caetera = Ms. 12) *b* L, sed o Ms. j 13) > *b* יידיחו את עירם (אנשי) M [יושבי] + לאמר sicut etiam j Ms. L 14) j L ואינם נהרגין (sed Raši הא), *b* הא אינן נהרגין Ms. 15) L Ms. שיהו 16) j L Ms. עד 17) omnes שיודח 18a) j L עד 18b) M ושידיחוה אנשים Ms. שידיחוהא, postea הדיחוהא 19) *b* (C Romm) או שהיה מדיחיה חוצה לה, L Ms. = N solum שהיו

שהיחידים בסקילה, לפיכך ממונם פליט[1] והמרובים בסייף, לפיכך ממונם אבד.

ה) הכה תכה את יושבי העיר ההיא[2] לפי חרב,[a] החמרת והגמלת העוברת[3] ממקום למקום,[b] הרי אלו מצלין[4] אותן, שנאמר, החרם אותה ואת כל אשר בה ואת הבהמה לפי חרב, מיכן[5] אמרו נכסי צדיקי' שבתוכה אבודין,[6] ושבחוצ'[7] לה פלטים, ושל רשעים בין מתוכה[8] בין מחוצה[9] לה אבודין.[10]

ו) ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה,[11][a] אין[12] לה רחוב עושין לה רחוב; היה רחובה חוצה לה, כונסין אותה לתוכה, שנאמר, אל תוך רחובה.[13] ואת כל שללה,[14] ולא שלל שמים, מיכן[15] אמרו[16a] ההקדשות שבתוכה[16b] יפדו, ותרומות ירקבו, ומעשר שני וכתבי הקדש יגנזו, שנאמר[17] כליל לה' אלהיך; אמ' ר' שמעון אם[18] אתה עושה[19] דין בעיר הנדחת, מעלה אני עליך[20] כאילו אתה מעלה[21] עולה כליל לפני. והיתה תל עולם לא תבנה

---

1) omnes פלט (Ms. פָּלֵט) 2) b (Romm corr. הזאת (C ההיא ut M) 3) L inepte והעוברת 4) omnes מצילין 5) j L Ms., מכאן b 6) j L Ms. b אובדים (אובדין), ms. in DS אבודין 7) b שבחוצה 8) b שבתוכה M בתוכה 9) b שבחוצה 10) b שנאמר ואת כל שללה > הרי אלו אובדין etc. 11) b > וגו', o M Ms. L j 12) b j L אם אין 13) tria vocabula citati o b sed exstat in M L Ms. j neccessarie 14) b שנאמר ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלהיך, שללה את כל (ubi omittuntur in j L כליל לה' אלהיך vocabula, ולא כו' העיר) Ms. M F Sifre 15) b מכאן 16a) M > חכמים 16b) M Ms. L j, שבה b 17) o omnes ut citatum כליל etc. cum sequentibus construatur ad fidem sententiae והיתה etc. 18) b > אמר הקב"ה אם, o L Ms. j 19) b אם אתם עושין, M Ms. אם עושה אתה, sed M = N 20) b עליכם (C o) 21) b C אתה מעלה, M j Ms. L etc. אתם מעלים, b vulgo את(ם)[ה] מעלה = N. In M > מעלה [עליה]

עוד[1] לא תעשה אותה[2] גנות ופרדסים, דברי ר' יוסי הגלילי; ר' עקיבה אומר, לא תבנה עוד[3] לכמות שהיתה, אינה נבנית, אבל נעשית[4] גנות ופרדסים. ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען[5] שוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך והרבך,[5] כל[6] זמן שהרשעים[7] בעולם, חרון אף[8] בעולם, אבדו רשעים מן העולם, חרון אף מסתלק[9] מן העולם.[b]

פרק (עשרי) [אחד עשר].

[א] ואילו[10] הן הנחנקין,[a] המכה אביו ואמו, וגונב נפש מישראל, וזקן ממרא[b] על פי בית דין, ונביא השקר, והמתנבא לשם[11] עבוד' זרה, והבא על אשת איש, וזוממי בת כהן[c] ובועלה; המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה; זה חומר במקלל[d] מבמכה, שהמקלל לאחר מיתה חייב, והמכה[12] לאחר מיתה פטור; וגונב[13] נפש מישראל אינו חייב, עד שיכניסנו[14] לרשותו; רבי יהודה או', עד שיכניסנו[14] לרשותו וישתמש בו, שנאמר, והתעמר בו ומכרו.[e] והגונב[15] את בנו, ר' יוחנן בן ברוקה מחייב, וחכמים פוטרים. גנב את[16] שחציו עבד וחציו בן חורין,[f] ר' יהודה מחייב, וחכמים פוטרין.

ב) זקן ממרא על פי בית דין, שנאמר, כי יפלא ממך דבר למשפט[17]

---

1) עוד לא תבנה omittuntur in *b*, sed exstant in j M Ms. L
2) j Ms. לא תיעשה אפ', M L לא תעשה אפילו; Sifre = N
3) L duplicat עוד 4) Ms. *b* j L נעשית היא 5) o *b*, in F (vide DS) et Ms. usque ad אפו exstat; in j post והרבך > וגו'
6) *b* שכל 7) M שרשעים 8) M אפו 9) j *b* L Ms. אפו M נסתלק חרון אף 10) *b* אלו 11) L Ms.; *b* j בשם
12) L corr פטור (d. חייב) לאחר מ' (l. והמכה) והמקלל 13) in *b* incipit mišna nova et legitur הגונב 14) aliquae mišnajoth שיכניסו 15) *b* הגונב 16) j *b* o, sed L Ms. = N
17) j L > בין דם לדם בין דין לדין ms. F in DS + בין נגע לנגע

וגו'.[a] ושלשה[1] בתי דינין היו שם,[b] אחד[2] על פתח הר הבית,
ואחד[2] על פתח העזרה, ואחד[2] בלשכת הגזית;[c] באים לזה שעל
פתח הר הבית, ואמר להם, כך דרשתי וכך דרשו חברי, כך
לימדתי וכך לימדו חברי, אם שמעו[d] אמרו[3] להן, ואם לאו
באים[4] לזה[5] שעל פתח העזרה, ואו' להם, כך דרשתי וכך דרשו
חבירי, כך לימדתי וכך לימדו חבירי, אם שמעו אמרו להן,[6] ואם
לאו אלו ואילו באין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית,[7] שמשם[8]
תורה יוצאה[9] לכל[10] ישראל, שנאמר, מן המקום ההוא אשר
יבחר ה'.[e] חזר לעירו ושנה ולמד כדרך שהוא למד,[11] פטור,
אם[12] הורה לעשות,[f] חייב, שנאמר והאיש אשר [יעשה][13] בזדון[g]
וגו'[14] אינו חייב עד שיורה לעשות. תלמיד[15] שהורה לעשות[h]
פטור, נמצא חומרו קולו.[16] [חומר[17] בדברי סופרים[i] מדברי
תורה, האומר אין תפילין,[18] לעבור[19] על דברי תורה, פטור;[j]
חמש טוטפות, להוסיף על דברי סופרים, חייב].

ג) אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו, ולא בבית דין
שביבנה[20][a] אלא מעלין אותו בבית דין הגדול שבירושלים,
ומשמרין אותו עד הרגל, וממיתין אותו ברגל,[b] שנאמ', וכל העם[21]
ישמעו ויראו,[22][c] דברי ר' עקיבא; ר' יהודה אומר, אין מענין דינו[23]

---

1) L Ms. M; שלשה b j 2) b [יושב] אחד ter 3) b אומר
M אמרו ut Ms. L j 4) b Ms. באין להן. In L o tota sententia
5) b לאותן 6) b אומר resp. אומרים, j Ms. = N 7) M
באין ללשכת הגזית 8) b שממנו 9) b יוצאה תורה,
M L Ms. j תורה יוצאה (Ms. L יוֹצָא) 10) ms. in DS o et l.
לישראל 11) b שהיה למד. j Ms. L שהוא למוד 12) j o,
b ואם 13) supplendum 14) o b 15) M Ms. j L התלמיד
16) Ms. קָלוֹ in consonantibus קולו). 17) hic passus suppletur ad
fidem omnium. 18) Ms. תפילים 19) b כדי לעבור 20) L >
ולא בבית דין שבאותו המקום tertio loco inepte 21) M et
Ms. ישראל 22) b > ולא יזידון עוד 23) b j > את דינו

של זה,[d] אלא ממיתין אותו מיד, וכותבין ושולחין[1] בכל המקומות,[e] איש פלוני בן איש פלוני[2] נתחייב[3] מיתה בבית דין.

ד) נביא השקר[4] והמתנבא[5] מה[6] שלא שמע,[a] ומה שלא נאמר לו,[7] אבל הכובש על[8] נבואתו, והמוותר על דברי הנביא,[9] ונביא שעבר[10] על דברי עצמו, מיתתו בידי שמים, שנאמר, אנכי אדרוש מעמו.[b]

[ה] המתנבא בשם עבודה זרה, ואומר כך אמרה עבודה זרה, אפלו כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר[11] את הטהור, הבא על אשת איש, כיון שנכנסה[11a] לרשות הבעל לנשואין[12] אף על פי שלא נבעלה, ובא[13] עליה, הרי זו בחנק; וזוממי[14] בת כהן[a] ובועלה, שכל הזוממין[15] מקדימין[15a] לאותה המיתה,[16][b] חוץ מזוממי בת כהן ובועלה.

---

1) *b* ושולחין שלוחין (sed omittitur in baraitha in Gemara ad locum) 2) M Ms L j, C בר פלוני (non exstat in *b* ed. vulgatae. 3) *b* מתחייב 4) j M Ms. L ונביא השקר, in ms. F in DS נביא הש' זה המתנב' 5) *b* L המתנבא 6) Mišnajoth aliquae על מה 7) *b* > מיתתו בידי אדם 8) *b* את 9) *b* j נביא 10) L שעיבר 11) Ms. לטהר 11*a*) Ms. שניכנשא 12) *b* ולנשואין, Ms. M L j מן הנישואין 13) *b* ובא, M j L M הבא 14) Ms. זוממי 15) *b* שכל המוזמין j L Ms. הא כל הזוממין 15*a*) L קודמים 16) *b* מיתה

NOTES.

NOTES.

I, 1. *a* Acc. to B b. 3b j. I, 1. (18a) אלהים (i. e. judges) occurs three times in Ex. 22, 7, 8; or, at least, twice; to the two a third is added in order that the bench be not of an equal number. The bench is composed of laymen (הדיוטות, or acc. to T I, 2 p. 415_3 'of three men of the Synagogue'), as distinguished from the experts (מומחה), one alone of whom at times could act. אלהים indeed implies noted experts; such are not needed in "affairs of money" (דיני ממונות), as they are in cases of robbery (גזל) and bodily injury (חבל; cfr. מום Lev. 24, 19; b Baba Ḳ 84a). *b* נזק (= חבל b 3a) bodily injury done to a man by a man or a goring ox (Ex. 21, 28). If the ox is usually quiet (תם) and not habitually goring (מועד), half the damage (חצי נזק) is to be paid. *c* through theft (גנבה Ex. 22, 3). *d* (ib. 21, 37). *e* Ex. 22, 15 (יפתה); fine of 50 pieces of silver Deut. 22, 29; ib. 28 "and lay hold on her", hence the Rabbis say אנס "force". *f* Deut. 22, 19, fine of 100 pieces of silver. It may also be a question of the woman's life, *ib.* 20. 21. More precise T I, 2 p. 415_5.

2, *a* מכות (cfr. treatise so named) are scourges (מלקות). Cfr. Deut. 25, 2, 3. For the bench of 3 or 23 see b 10a. *b* קידוש החדש is more usual (B b 10b T 2, 1, p. 416_{10}). עבור is used because of עבור השנה. The verb עִבֵּר might indeed be used (cfr. עובר J 1039) of a month which had 30 days; but the word probably became obsolete or was used only in regard to the year. It's place was taken by "Sanctify": the authorities pronounced the month "Sanctified". On these authorities (חברים j I 2 ($18c_{10}$)) see Graetz, *Gesch.* IV³ 68; Maimonides קדוש החדש in *Mishneh Torah* I; Baneth, *Maimuni's Neumondbe-*

rechnung in Ber. Lehr. f. Wiss. d. Judenth. XVI, XVII, XX; Schürer I[3] 745—760; J. E. s. v. *Calender*. *c* Symbolized in the 3, 5, 7 words of the verses containing the priestly blessing, Numb. 6, 24—26 (b. 10[b], j. I, 2. f. 18[b]); 3 porters (2 Kings 25, 18); 5 who look upon the face of the King (*ib.* 19), or 7 (Esther 1, 14). The additions are made to the bench in consequence of divergent views. — נושאין ונותנין correlative terms (cfr. nouns משא ומתן J 848; Aramaic שקיל וטרי, שקלא וטריא J 552).

3. *a* Cfr. Lev. 4, 15 (b. 13[b]; M. Menaḥ IX, 7). Originally a rite connected with the sacrifice, the laying on of hands became (only symbolically of course) the ceremony of appointing Rabbis with juridical powers (מיסמך סבי), known as סמיכה (*M G W J* 45, 124; Krauss *J. Q. R.* 17, 372). The Semīḥah can be practised only in Palestine; but Maim. is of opinion that it could be practised even today through the agreement of the teachers living in Palestine (Maim. to Beḥor. IV, 3; M. Torah, Sanh. IV, 11). Jacob Berab made an ineffectual attempt to do this. *b* Deut. 21, 6 זקני העיר, the elders of a city, near which a body has been found; it was necessary to offer a beheaded heifer. Whether in both cases 3 or 5 judges are necessary depends upon the exegesis of the Biblical verses (b 13[b], 14[a], j. I 2 19[a]). *c* Deut. 25, 9 הזקנים. Cfr. treatise Yebāmōt. *d* bh מֵאֵן (Ex. 22, 16; Gen. 39, 8; Esther 1, 12) "refuse"; here the refusal of a woman of age who as a minor had been given in marriage by her brothers or her mother (and not the father). Cfr. M. Yebam XIII, 1. Gemara, ib. 101[b] cites the phrase in our Mishnah as המיאון והחליצה בשלשה. M. Yebam. XIII, 1, acc. to Beth Shammai, the refusal must be given before the authorities (בית דין); acc. to Beth Hillel this is unnecessary. *e* ransoming of the fruit of a tree in it's fourth year. Lev. 19, 23, 24. Cfr. treatise ערלה. *f* likewise ransoming (Deut. 14, 25). Cfr. treatise on the two tithes. *g* ransoming of things of value given to the sanctuary, Lev. 27, 13. *h Ib.* ערכך; cfr. treatise 'Arāḥīn'. The law mentions movable (e. g. a horse), immovable (e. g. a field) things as well as the monetary worth of a man; the priests were to estimate the worth.

4. *a* Cfr. לרבעה Lev. 20, 16. The other text (cfr. V. 15) suggests that both should be punished in the same manner, i. e. before the

small Sanhedrin of 23. The real agent of the crime may be either the man or the animal and therefore the general expressions רובע and נרבע are used; b 15a (54b) makes, however, a distinction; Ex. 27, 18 has שכב for רבע. *b* Ex. 21, 29. *c* only when they have killed a man. *d* זכה i. e. any one has the right to kill such beasts. The addition זכה בהן לשמים b 15b is strange, although cited by Maim. For the stoning of a dangerous rooster, see Eduyyot VI, 1 (*R. E. J.* 53, 37); of a snake, see b 15b.

5. The case Deut. 17, 2 refers only to "man or woman", i. e. individuals; the apostacy of a whole tribe or the greater part thereof comes before the Great Sanhedrin, b. 15b, 16a. *b* Deut. 18, 20. The sentence is compared with that of the recalcitrant elder. Cfr. XI (X) 4. *c* The reverse would be מלחמת מצוה e. g. that of Joshua in the conquest of Canaan or with Amalek (M. Sotah VIII, 7). *d* "city" κάτ᾽ ἐξοχήν is Jerusalem. Cfr. Roman *pomerium*. For varying degrees of holiness in different parts of Jerusalem, see M. Kelim 1, 8. *e* Temple buildings. *f* "לשבטים" either because of Deut. 16, 18 or because it suggests an earlier epoch in which the smaller Sanhedrins were distributed acc. to tribes not acc. to cities (cfr. T III, 10). Coccejus cfrs. Josephus, *Ant.* XV, 5, 4; *B. J.* 1, 8, 5; Schürer I³ 339, II³ 193. *g* Deut. 13, 13 seq. ווידוי. *h* ספר Rashi: *marca;* boundary (or coast); *Aruch* VI, 114. The encouraging address should be delivered at the boundary, and then before the battle (B b Sota 42a). The frontier-town was spared because of it's importance. In order to spare the land, three cities in one district were not to be destroyed. The Rabbis recognized the purely theoretic character of these ordinances. b. 71a; *R. E. J.* 53, 32.

6. *a* Numb. 11, 16. *b* Moses omitted, as he is above them; but T III, 9 "and Moses was of their number". *c* Numb. 35, 24. 25. *d* In case of acquittal, a majority of at least 2 is necessary; 10 + 10 + 2; but one more is added (23) that the number be not an even one (b. 17a). *e* Numb. 14, 27. *f* Ex. 23, 2. *g ib.* *h* Small Sanhedrin = 23; three rows of scholars, 23 × 3 = 92; 10 men of leisure (ἄσχολοι) = 102; 2 scribes, 2 ushers (חזנין; T שוטרי הדיינין), the 2 disputants, 2 witnesses, 2 rebutting witnesses and their adversaries = 114; 2 (or 3) supervisors of the poor, 1 physician, 1 bathing-master,

1 libellarius, 1 teacher of children = 120. *i* (23 × 10) = 230. Acc. to R. Meïr (or Rabbi) the number is 270 (T III, 9). Maim. and Bertinoro are right in saying that the Halakha is not acc. to R. Nech.

II, 1. *a* The narrow crooked passages make it possible to appear and to disappear quickly. (נכנסין for נכסין perh. already in Raši; certainly in Maim. is a false reading). *b* Lev. XXI, 12, see Sifra ed. Weiss p. 94d, T IV, 1. p. 420.

2. *a* ממונה (V. מנה Piel: to appoint), a priest high in rank, acc. to b 19a = סגן (cfr. Aboth III, 2). In T IV, 1 "the Segen to his right and the chief of the tribe [of the priests] to his left"; ib. "the Segen and the priest who has quitted his service to his right and the mourner to his left". This explains ממצען. This method of consolation is called "to pass in a row" (b. 19a, j II. 2. 20a. Cfr. M. Berach. III, 2). *b* Feeding after the burial of his dead. II Sam. XII, 17; XIII, 6, 10. Cfr. III, 35; XIII, 5. b. M. Ḳaton 27b.

3. *a* b 19b "A prince" can forego honor due him, but not a king. *b* II Sam. XII, 8; David Kimchi a. l. *c* II Sam. III, 31. *d* Calm the people, showing them that he had not desired Abner's death. *e* = מסכל of the Highpriest, but more elegant, fit for a king.

4. *a* See I, 5. *b* entrance to his field or vineyard. *c* following David, 6 of whose wives are mentioned by name, but who could (II Sam. XII, 8) have had twice that number in addition, 18 (j 20c, b 21a). *d* Deut. XVII, 17 (ולא). *e* ib. XVII, 16. *f* ib. 17. *g* ib. 18; acc. to T IV, 8 p. 422, b 21b two Torahs. (*Z. A. W.* XXVII, 17). *h* Deut. XVII, 19.

5. *a* A king should not be seen when he is naked, has his hair cut (L. מספר which is out of place here) or bathes. *b* Deut. XVII, 15.

III, 1. *a* After the interlude of the highpriest and the king, the first dictum of the tractate is taken up again in order to add various details; note however that this dictum is not universally accepted. See T I, 1 p. 414, B b 3b. *b* T V, 1. The sages said: he is not privileged to declare a publicly recognized judge (מומחה לרבים) as unfit. The contumacy refers to ordinary judges. See Maim. ad loc. and b 23a. The one party can decline the judge only in case the decision has not been pronounced. *c* For the grades of relationship see below 4.

2. *a* Shepherds are regarded as ignorant and as transgressors of the law. *b* from נדר "to vow" — inferior to the oath. In this case also, withdrawal is not permitted after the decision (גמר דין).

3. *a* Dice and the like correspond to modern games of chance. Maim. (arabic) e. g. אלנרד (chess) and אלסטרנג (*ἀστράγαλος*(?) — likewise dice made of bone). In b *ad loc.* the entire category is embraced under the term אסמכתא, — "chance calculation", Ib. another consideration: these people are not concerned with the general welfare. *b* Doubly explained in b 25a (1) wagers on pigeon flights (2) doves attracting strange doves. In T V, 2 p. 423 and j *ad loc.* fol. 21a הממרה את היונים "who makes the doves obstinate", the latter appears to be assumed. Maim. *ad loc.* the male is attracted by the female, and the female by the male. Denounced as immoral although not punishable are the accusations of tax collectors, toll gatherers etc. (b 25b). Those who trade with the products of the seventh or fallow-year in which corn that grows of itself can be used for eating only. Ex. 23, 11; Lev. 25, 6. A more moralizing definition in T V, 2 p. 423. In j III, 6 fol. 21a the expression used is תגר שביעית. A historical incident follows: Formerly those also were condemned who merely gathered the fruits; in the Roman days when the heavy taxes obliged the farmers to gather the fruits of the seventh year, only trading with the fruits was disapproved of. Cf. M. Roš-ha-šanah 1, 8 and *R. E. J.* LIII, 53.

4. (Enumeration in ed. N — erroneous.) *a* The first Mišna (Eduy. VII, 2; Gitt. V, 6, Nazir VI, 1) is equivalent to the former M, — as the kernel from which the other proceeds. Cf. Hoffmann, *die erste Mischna u. die Controversen der Tannaim;* Frankel, *Darke ha-mišnah* p. 210; Graetz IV³, 53; and *J E* VIII, 611a. The words "and every one who can inherit from him" belong according to Raši to the first M, according to Maim. and Bert. more correctly to the words of R Akiba.

5. *a* The "best man" during the marriage days; generally an intimate friend of one's youth.

6. *a* Through earnest warning.

8. *a* After the decision, the parties are admitted. The court withdraws as to-day to consider the verdict. *b* Prov. 11, 13.

9. *a* They may forge a document or engage false witnesses. *b* A girdle for keeping money, documents, etc.

IV, 1. *a* According to Deut. 13, 15. *b* Lev. 24, 22. *c* See above I, 1; I, 4; III, 1. *d* פתיחה the warning to the witnesses is discussed in the gemara b 32b; j 22a. *e* Read מַטִין Hifil (or מְטִין from מוט (?). Cf. דור from נדר III, 2 and the Kal לנטת Ex. 23, 2) in the sense of reaching a decision. *f* "revoke" in case the judges have erred. If the judge is a layman, he must pay the loss caused by his judgement, but not if he is an expert (מומחה) b 33b. The error may be of two kinds (1) an error of law can be revoked but (2) an error of judgment (שיקול הדעת) cannot be (ib.). *g* "all" including the pupils. Cf. below 4. *h* To leave the judgment in suspense (cf. תלה ברפיון Gen. R. XXII; Ex. R. XII; j Sanh. VI, 9, 23c etc. See Levy IV, 462) would be an injustice (עינוי הדין); on the other hand on the Sabbath (festival) this is not permissible since the verdict may be burning which is not allowed etc.

2. *a* Including what is recognized as forbidden and permitted (אסור והתר). See L. Heller. In B b 36a דיני נפשות and דיני מכות are also enumerated for other considerations. *b* It thus appears that the learned of minor degree sat to one side in a semicircle, whereas the" great one" (הגדול identical with the מופלא) sat in the middle. The phrase לא תענה על ריב (Ex. 23, 2) was interpreted to mean that one should not contradict the Rabbi ("great one"), which would seem to point to a pronunciation "Rebbe". See Taylor, *Sayings* Appendix note 137 and Schürer II^3, 315. *c* Israelites (laymen) of pure descent with whom prietst can enter into family relationships.

3. *a* A frequent phrase but incorrectly explained in Schürer II^3, 213. The threshing-floor is not round but as a rocky terrain built up in amphitheatric fashion. Cf. "navel" in gemara *ad loc.* (b 37a טיבור). This follows also from the frequent reference to the fact that the pupils sat at the feet of the masters, showing that the masters sat on an elevated platform and the Synhedrion of Talmudic days was practically a centre of instruction. Cf. V, 4 מעלים אותו in contrast to ירד. The notion of "semi-circle" is secundary to "threshing-floor" and

follows in the Talmud (ib.) from comparison with the moon (סהר). Further notices regarding the arrangment of the seeds in T VII, 8 p. 426 and b. Horay. 13b.

4. *a* Cf. I, 3. *b* T VIII, 2 p. 427 "from there on there was no further fixed order (טקס τάξις), but whoever preceded his colleague within 4 cubits to a place took it. The public executives of the court (שוטרי הדינים cf. above to 1, 7), the delinquent, the witnesses, the counter-witnesses and the counter-witnesses of these stood between the outer rows and the public; and they were not to know who the delinquent was, since he might eventually become the second witness to the first one".

5. *a* Cf. III, 6. *b* as a probablity i. e. as is explained through hearsay (erase שבועה in ed. N.) etc. *c* cf. 1. *d* cf. Aboth V, 18 חטא הרבים תלוי בו. T IX, 5 p. 429 peculiar: His blood hangs on the neck of his witnesses; in b. 44b קולר collar, fetters. *e* Gen. 4, 10. *f* Heretics, gnostics, perhaps Judaeo-Christians. See Krauss, *das Leben Jesu* (Berlin 1902) p. 283 seq.; Herford, *Christianity in Talmud and Midrash* p. 362. T VIII, 7 p. 428: "In order that the Minim may not say he (i. e. man) was his associate in his work". The apostate Elisha ben Abuya supposed that there were two powers (= divine beings רשויות) b. Chag. 15b. Cf. Gen. R. I, 7; b. Berak. 33b etc. *g* process in coining. *h* what does this concern us? *i* Lev. 5, 1. *j* Pr. 11, 10.

V, 1. *a* Amplification of IV, 1. *b* heptade of the jubilee year.

2. *a* The searching (חקירה) refers to the chief circumstances, the investigation (בדיקה) to the minor circumstances. See Maim. to IV, 1. Chief circumstances: How much has he loaned, to whom, how and where? Minor circumstances: What kind of clothes did the creditor and debtor wear at the time etc. *b* minor circumstances.

3. *a* T IX, 1 p. 428 "for not every one is skilled in intercalation". *b* T ib. "for not every one is skilled in astronomy". See Maim. to M. Berach. 1, 4.

4. *a* to bring forward זכות (cf. סניגוריא συνηγορία) as well as חובה (cf. קטיגוריא κατηγορία) is known as לִמֵּד, because the principles are derived from the law. *b* T IX, 4 p. 429 to silence through

threats (or scelding נזיפה). *c* T receive kindly (בסבר פנים יפות). *d* T If his utterances had a decided value, he never descends down again, i. e. he was permanently counted among the learned.

5. *a* That is known as הלנת הדין to postpone the affair till the next morning. A different term is נזדקין B b 42a (T ed. Zuckerm. נִיזְקָן). T VII, 7 p. 426: In case of money affairs, one may say the suit is postponed for a time, but not in criminal cases. Only the greatest among the judges can announce the postponement for a time. *b* The judges. *c* I cling to my opinion. *d* ditto. *e* cf. to 1, 7. *f* in the technical sence of "making onesself clear".

VI, 1. *a* Lev. 24, 14. *b* A flag for signalling e. g. in the great Synagogue at Alexandria T Sukka IV, 6, j V, 1, b 51b. *c* two rabbis were assigned to him to examine it.

2. *a* Jos. VII, 19. 20. *b* ib. 25. *c* T IX, 5 p. 429. B b 44b concludes in another fashion that Achan has a share in the future world. *d* every one will maintain that he is innocent and the court will acquire a bad reputation (לעז) (b 44b).

3. *a* They killed him naked in order to hasten death (Maim.).

4. *a* The stone required the effort of two men (T IX, 6 p. 429, B b 45b). *b* Deut. 17, 7. *c* ib.

5. *a* not as the Romans (כדרך שהמלכות עושה) who crucified alive, but after death had taken place. *b* Blasphemers. Cf. Num. 14, 30. j 23c "he stretched forth his hand against the essence" (עיקר); b 45b "he desired the essence". *c* Two verdicts should not be pronounced on one day, because in hasty deliberation the mitigating circumstances are not carefully brought forward. The execution of these 80 women was therefore an exceptional circumstance (הוראת שעה), from which no conclusion can be drawn. In the Greek period one was stoned for riding a horse on the Sabbath, another was whipped because of improper relationship with his wife (b 46a).

6. *a* gallows. All requisites of the execution as the stone, sword, and strangling-cloth are buried with the criminal (B b 45b), though according to another B (ib.) this is not done. Add according to T IX, 8 p. 439 that they are quickly bathed. *b* מקיף according to Rashi "to draw the hands together". A more obvious explanation

would be to interpret to put one hand on the one arm of the cross, the other on the other arm. *c* Deut. 21, 23.

7. *a* What are people accustomed to say? The reference to the שכינה in some editions is out of place. *b* קלני according to b 46b is a veiled expression for כבד עלי ראשי ("my head is heavy") כבד עלי זרועי ("my arm is heavy") — Cf. Rashi to the Mishnah. — Maimonides explains "light am I" (i. e. woe is me) because of my head, because of my arm, with reference e. g. to the case of a father who finds it equally difficult to chastise his son or to refrain from doing so, the former being the head, the latter the arm. *c* מֵלִין The dead is not left over night. Cf. *Jew. Encycl.* III, p. 432b. The custom survives till the present day. *d* A historical note. (Maim). In T IX, 9 p. 429, the passage Ps. 26, 9 is given as authority. Cf. b 47a.

8. *a* Possible because in ancient Palestine there were burial caskets, in which the dead were laid, and not vaults. *b* i. e. in the family vault. *c* immediately after the verdict. *d* אונן mourner before burial. After burial he is called אבל. Cf. b. Moed K. 14b.

VII, 1. *a* Order of punishments according to their severity (1) stoning for blasphemers and idolaters; (2) burning for immoral daughters of priests; (3) death through the sword (therefore סייף some times used instead of הרג) for inhabitants of a city who have fallen off to idolatry; (4) strangling (חָנָק — not חֶנֶק). A different order is set up by R. Simeon b. Yochai. In the case of two capital crimes, the severer method of execution is followed. Cf. below IX, 4. The dictum "four methods of execution are at the disposal of the court" (נמסרו) signifies that tradition recognized these four methods. The actual practice is indicated in T IX, 10 p. 429. "To the [Roman] authority (הרשות) is not given but only the sword" (cf. VII, 3). In j. ad l. (f. 24b) there is a historical note to the effect that forty years before the distruction of the temple, the Jews were deprived of the power of condemning to death. See Introduction. *b* Refers to what precedes (VI, 3—4) where stoning is spoken of and marks the transition to the consideration ot the three other methods.

2. *a* Method of execution of these condemned to be burned. *b* A

rough cloth enclosed in a soft cloth so as to diminish the anguish is laid around the throat and pulled by two persons, one on each side. *c* A leaden bar (פתילה של אבר b 52a, according to j f. 24a an alloy of lead and tin) heated to the melting point and pushed down the throat of the criminal. In that way burning is carried out, but the body is preserved, as in the case of the two sons of Aaron and of the followers of Korah. *d* There is a possibility that death took place through strangulation. *e* צבת is a tongs. Cf. Aboth, V, 6. In order to force open the mouth of the woman accused of adultery, a nail (?) was used (כלבום b. Sota 19b. Cf. Tosafoth ad. l.). *e** In T IX, 11, B b 52b, j 24b the incident is put as follows: R. Eleazar b. R. Zadok said "while still I child and sitting on my father's shoulder, I saw etc." He was told that the testimony of a minor was without value. See A. Buechler *MGWJ*, L, 549 seq. *f* According to Raši and Bert. it was a Sadducean court. Cf. Buechler l. c. p. 559.

3. *a* The Romans are meant and for this reason R. Juda as set forth in B b 52b desired to avoid this method of execution in view of Lev. 18, 3, but the sages held that death through the sword was found in the Thora. *b* Mutilation of the body, whereas the fundamental principle is "select for him a beautiful death" (ברור לו מיתה יפה) T IX, 11. For ניוול see Fuerst in *REJ* XXXII, 276 seq. *c* Cf. 2. R. Jonathan says in B b 52b ad loc. "Not because this form of death is easy, but because strangling (חנק) is meant in the Thora when death without further specification is referred to".

4 *a* Lev. 18, 6, 7, 8, 15. *b* ib. 22. *c* ib. 23. *d* ib. "The woman shall not stand in front of the beast" etc. in explanation at the same time of המביאה. Supply עליה. *e* VI, 5. *f* ib. Cf. Num. 15, 30. *g* Lev. XX, 2. *h* ib. 6. Cf. XIX, 31. *i* Num. 15, 35. *j* Ex. 21, 17. *k* Deut. 22, 23—24. *l* Deut. 17, 5. *m* ib. XVIII, 10. Cf. Ex. 22, 17. *n* Deut. 21, 18. *o* Cf. שני שמות "two titles" M. Makk. III, 1.

5. *a* In b ad loc. (56a cf. j 25a) concluded from Lev. 24, 16 and in view also of Ex. 22, 27. The Biblical נקב שם was explained to be "pronouncing the name of God (Yahwe) explicitly", therefore פרש את השם and שם המפרש. In the Biblical passages in question, however, the reference is to cursing God and therefore שם or השם instead of

the full name is a later correction and נקב is similarly a correction for קבב. See Geiger, Urschrift p. 274 seq. *b* During the duration of the trial in order to determine the circumstances. *c* כנוי equivalent pseudonym, a name assumed for God in order to avoid the real one. The formula is: Yose (i. e. for the name of the cursing one) strikes (i. e. curses) Yose (i. e. God or Yahwe) etc. According to Raši the name יוסי was selected because it consists of four letters like יהוה; moreover the numeric value of the letters of יוסי = 86, just as the letters of אלהים. Some manuscripts furnish the reading יוסה, and if one may assume as a still older form יהסה (יהוסף = יוסף), the variation from יהוה would be limited to one letter, by means of which the sacred name would be avoided. Cf. אפופי j Nedarim XI, 1, fol. 42c a disguise of אלהי (J 58; Bacher in *REJ* XXXV, 116; cf. however Krauss, *Lehnwörter* II, 39). *d* As long as the verdict was not definitely pronounced, one could not proceed to execution. *e* Cf. IV, 2. *f* Equivalent to above עד שיפרש את השם. *g* Making a rent in the garments in the case of blasphemy. Cf. II Kgs. 18, 37; cf. Matth. 26, 65. See Lightfoot ad loc. Blasphemy belongs to the seven prohibitions enjoined by the Rabbis also upon the Noachites (heathens). B b 56a ברכת השם, T Aboda Z. IX, 4 p. 473 קללת השם. *h* The rent must be sewed up; the term איחוי defined as that which has the appearance of being woven. The "rent" in memory of one's father and mother is likewise to be sewed up.

6. *a* Enumeration of idolatrous rites. *b* T X, 2 p. 430: אלי אתה הצילני (ed. Zuckerm. הצילהו). *c* מחבק may originally have been a gloss to מגפף; for Biblical חבק is rendered in Aramaic גפף e. g. Gen. 29, 13. The omission of the word is therefore justified, though it is possible that the word replaces some other term designating a ceremony. *d* See also T Makkoth V (IV) 7 p. 444. *e* In the Bible Pe'or as well as Ba'al-Pe'or; LXX Φογωρ. According to Rabbinical tradition, the worship of the idol consisted in purging oneself (פער) in its presence cf. b 64b; j 28d; Sifre Num. § 131 p. 47b; Aboda Z. 44b. The story told in b Sota 14b and in Gen. R. LXXVIII, 9 shows that the cult still existed in rabbinical days. *f Mercurius* Cf. Krauss, *Lehnwörter* II, 354 for the literature. There were Hermes in the street (Sifra p. 116b ed. Weiss), large and small ones

(b. Aboda Z. 50a); in time it became a heap of stones which increased in number, passers by adding more stones as votive offerrings; though oil, flour, clothes, money could also be offered to Hermes. T Aboda Z. VI (VII) 13 p. 470. The Vulgate already refers Prov. 26, 8 to Mercury, probably as a Jewish tradition. See *Quart. Statements PEF* 1885 p. 10—12 ("A dolmen in the Talmud"). Wellhausen, *Reste Arabischen Heidentums* 2d ed. p. 111. Arab. *mešahid*, Clermont-Ganneau, *La Palestine inconnue* (Paris 1876) p. 54.

7. *a* The child is not wholly burnt, only passed through fire. *b* *πύθων*, ventriloquist (T X, 6. Sifra p. 93d, Sifre Deut. § 172). *c* T *l. c.* "he who talks between his members and between his armpits". Cfr. B b 65b. *d* T and b "he takes the bone of the Yaddua' (Rashi "a wild beast; Maim. "a bird") in his mouth and pretends to speak". (Cfr. what B b. says in regard to the exorciser of the dead). *e* See note to 6.

8. *a* Explains 4, where Sabbath and cursing of parents were mentioned. b 66a holds this definition to exclude the transgression of the Sabbath limit — acc. to R. Akiba a scriptural command, though not punishable with *Kareth*, or the lighting of fire — acc. to R. Yosé punishable with beating. *b* See note to 5.

10. *a* הדיוט *ἰδιώτης* — the layman wishes to exclude the false prophet who is be punished with strangulation; it is also different when a whole city is led astray. *b* = idol. *c* will be explained at once. *d* T X, 11 p. 431 "and thus was done with Ben-Stada in Lydda". In b 67a Ben Panderah is also mentioned (Krauss, *Leben Jesu* p. 276).

11. *a* Practically the same as the Black Art, an example of which is given. See, further, b 67b. *b* For further detail, see b 86a (Cfr. T XI, 5).

VIII, 1. *a* See VII, 4. *b* When a boy is 13 years and 1 day old, two hairs appear on his secret parts; the signs of puberty. During 3 further months, the "lower beard" grows in a circle. The law can apply only to this time, for he might become a father. The Rabbis themselves declare the carrying out of this law problematic; but, they add, "study this law and you will be rewarded". T XI, 6 p. 431; b 71a. *c* "A man should always make use of decent language",

b Pesaḥ. 3a, j Keth. 1, 25c. *d* Deut. XXI, 18. *e* No Israelite can be punished before he is 13 years and one day old.

2. *a* האיטלקי, Rashi "Italian wine"; but wine was grown in Palestine, and Gottlieb reads באיטלקי, "dry measures and wet measures are determined acc. to the Italian System" (M. Kelim XVII, 11). איטלקי applies always to measures, e. g. M. Kidd. 1, 1; M. Ḥull. III, 2. *b* In determining the New Moon, a feast was held — a special case of what was formerly called "a religious feast", e. g. at weddings, circumcisions etc. T XI, 6 p. 431: If the stubborn son puts upon his table as much as Solomon put upon his, he is called a stubborn son only when he puts the full measure in his mouth at one time or if he eats in such a company. *c* Deut. XXI, 20. *d* Bacher, *Z. A. W.* XVIII, 83—98; *Älteste Terminologie*, I. p. 51. *e* Prov. XXIII, 20.

3. *a* The Gemara (b 71a) cites a case where the mother has an independant fortune; otherwise the wife has no individual right apart from that of her husband.

4. *a* This is explained to mean that the mother must resemble the father in voice, appearance and stature — a demand impossible of realisation and which makes the whole law nugatory.

5. *a* B b 72a "In the end he will dissipate the fortune of his father, he will not find a means of livelihood, and thus he will despoil men on the public way. For thus saith the Thōrāh: 'It is better that he die guiltless'." *b* because they sin no more. *c* while drinking and sleeping they are at rest. *d* Since they separate, they can not concert to do evil.

6. *a* Ex. 22, 1. *b* Although not a murderer, he might become one. The case is similar to that of the stubborn son. *c* The difficult passage is explained by T XI, 9 p. 432. "If he comes to take money, he is not saved for his life [i. e. his life is spared (cfr. the expression in the foll. Mishnah)] . . . therefore . . . . if, when he broke into the house, there were wine-barrels or oil-vats and he breaks them, he must make the damage good." But if he has forfeited his life, he can not be condemned to pay a fine. Cfr. M. *Kethub.* III, 2 and the maxim קים ליה בדרבה מינה "he must be saved because of the more grevious fault". *d* acc. to Ex. 22, 2; i. e. if he is not put to death.

7. *a* Metaphor for: one prevents them from committing a sin, even at the cost of their life; i. e. one kills them. *b* Cfr. Deut. 22, 26, where murderers and girls that are betrothed are mentioned side by side, as is the case here. *c* In the second and third cases an injury is done to the person which can not be righted; for this reason the pursuer must be put to death. *d* And so also all other crimes which are punished by death (Rashi); although these are serious crimes, the pursuer is only stopped and if possible not at the cost of his life.

IX, 1. *a* For this crime, burning is specifically mentioned Lev. 20, 14. *b* Commentaries and T XII, 1 p. 432 בתו מאנוסתו his daughter from a forced intercourse.

2. *a* שִׁסָּה *excite* (Ezek. 39, 2 שִׁשֵּׁאתִיךָ, read שִׁשְׁאתִיךָ). Cfr. B b Baba K. 23b, 24b; Genes. R. LXXXIV, 14: בואו ונשסה בו את הכלבים "come let us excite the dogs against him (Joseph)". *b* He places the serpent with open mouth upon the body of a man. In b 78a the reading is מכיש, usually emended to מַשִּׁיךְ, √נשך Part. Hif. *c* Ex. 21, 18; the controversy between R. Nehemiah and the Khakamīm (B b 78b top; cfr. T XII, 3) deals with verse 19 ib. "If he stands up and goes around outside upon his staff, the one who attacks is free"; how could anyone imagine that the one should go about in the street, and the other be put to death? The meaning must be: if they have regarded him as already dead (שעמדוהו למיתה), but he regained his health (הקל), but then he became very ill so that he died, [the one attacking him] is free. The Rabbis deduce from this case that the one who attacks must be put in prison (חבש, חבישה), until the truth is known. This is one of the few cases in which Rabbinic law provides for imprisonment, upon the basis of Numb. 15, 34, Lev. 24, 12. See below, s. v. כיפה. *d* refers to the stone and the clod or fist (אגרף) mentioned previously. It is not clear in what sense the Rabbis understood the word אגרף; cfr. Ibn Ezra *ad loc.*

3. *a* אותן in some eds. comes from the explanation given by the Talmud in the name of Resh Laḳish (b 79b), that reference is made here to a steer which must be stoned but which has become mixed up with other cattle. The wording shows that Samuel is right in

holding that the reference is to a murderer *sub judice* who ie mixed up with other murderers who have already been condemned. *b* כיפה, read כִּפָּה √ כפף, means *cupola* — a strong low prison-house. Jerem. 29, 26 המהפכת, Targ. כיפתא. This is only another form of the word, which is not derived from either כפת *bind* or כוף *bend*. כיפתא j Ab. Z. 1, 7, 40a is also a *cupola* in which the statue of a god is placed or, at any rate, a building. Outside Jerusalem there was a sort of hall for business folk (cfr. our Exchanges) called "the Cupole of the Settlements" (כיפה של חשבונות): Ex. R. LII near end; Lam. R. II, 19; Pesiḳ. R. ch. 41 p. 173a (ed. Friedmann). The lower portion of the "Carcer Mamertinus" on the Capitol in Rome, as can still be seen, was nothing else than a strong cupola. *c* See VII, 1.

4. *a* e. g. at first he was condemned to death for a less important crime; then he committed a graver one. *b* e. g. concubinage with ones mother-in-law who is a married woman. *c* זיקה √ זקק really *binding*, then *obligation*, obligation to undergo punishment. See Levy I, 532.

5. Punishments for crimes which can not be formally tried; so, also, 6. *a* Several times (twice) he has been punished by the court with stripes, but sins again. *b* cfr. Is. 30, 20.

6. *a* קסוה, from Biblical קשות הנסך Numb. 4, 7, which Onkelos translates: קְסָוָת ניסוכא (Barth, *Nominalbildung* I, 9); j IX, 11, 27b explains the word as קיסטא ξέστης (a measure), probably only because of a similarity in sound. Acc. to b Sukka 48b, b *Berakh*. 64b (Levy IV, 345), dishes, vessels (especially of the sanctuary) are so called; from which in our case a general term is derived. *b* The very difficult expression is explained in two ways in the Gemara (b 81b below), or rather paraphrased: 1. יכה קוסם את קוסמו (Ms. München את קונו, which Levy IV, 346 accepts): may the magician (= idol) bring low the one like him (= God). But see Fleischer to Levy IV, 483; we can, therefore, entirely disregard the word קונו, corrected as it is in Ms. Munich for קוסמו. 2. יכהו קוסם לו ולקונו ולמקנו. Here there is the addition that the crime (the curse) is directed against another man. In j IX, 11 f. 27b we have the foll. statement: Like those Nabataeans (known to speak a degene-

rate language) who when they want to pronounce the curse "to thy creator" (לקניך), [say], קיינך, קנוך. Accordingly, reference is made here to a corrupt pronounciation; קוסם is merely a disguised name for God; cfr. above יכה יוסי את יוסי VII, 5. In this second case, however, a real blasphemer is referred to who pronounces clearly the tetragrammaton; while in our case one who makes use of some disguised name in current use — a process common among other nations as well as among Jews. Here קסם does not mean "magic", although originally it could also have been used as the name of a god. R. Nathan is right: וכנה השם בקיסמו "he paraphrases the "Name" (i. e. tetragrammaton) by its *ḳesem*" (Kohut VII, 147, Levy and J 1396 are mistaken). The Samaritan translates נקב שם by קסם which shows that the pronouncing of the divine name was connected with קסם. The Mishnah says "whoever curses God [under the designation] קסם"; not a direct sin punished with stoning, but still visited with a severe chastisement. Talmud (b 81a) explains the curse: 1. The created (קוסם, perhaps קסום, cfr. יצור or יציר) curses its creator (קוסם, cfr. יוצר). 2. The created (קוסם) curses him (לך, i. e. thee), his creator (i. e. thy creator) and his (i. e. thy) possessor (ולמקנו, since קוסם comprises both קונה and מקנה). *c* A heathen; cfr. Phineas, Numb. 25, 7. 13 and Ps. 106, 3, and the Halakhah based on this (b 82a). Phineas is called קנאי בן קנאי Sifre, Num. § 131 p. 48 b, ed. Friedmann. Cfr. the Zealots (קנאים) in the war with Rome who often took Phineas as their pattern, and Simon καναvίτης = Ζηλωτής Matth. 10, 4; Mark. 3, 18; Luke 6, 15, Acts 1, 13. *d* Young priests doing menial service, but apt also to be disorderly or lascivious (M. Midd. 1, 8). *e* Büchler, *M G W J* 50, 667, though גזירין are iron instruments for hacking. *f* Numb. 18, 7.

X, 1. *a* Is. 60, 21. *b* Maimonides discusses philosophically the term "future life" (cfr. Peah I, 1). In j (fol. 27c) and T XII, 9, 433 we read: "add to this, whoever throws off the yoke [of the Law], or destroys the covenant (i. e. circumcision), or discovers heretical views in the Thōrāh." Cfr. b 99a, Aboth 3, 11. *c* B b 100b interprets: "Book of the Minim" (מינין, above IV, 5, censored eds. have צדוקים); a later Amora adds the Book Ben Sira. j fol. 28a: "as the books (!) of Ben-Sira and the books of Ben La'ena; but the

Books of Homer (*Lehnwörter* II, 230) and all books written after that — whoever reads in them is like one who reads in letters". *d* Gesenius-Buhl, s. v. לחש. T. XII, 10; b 101[a]; j 28[b] add that this was done by spitting (רוקק), for which cfr. *KAT*[3] p. 373; Strauss, *Leben Jesu* 1895, I, 341; Suetonius, *Vespasian* VII; Tacitus *Hist.* IV, 81; b Sabb. 108[b]; j Aboda Z. II, 2, f. 40 d. *e* Ex. 15, 26. *f* almost as much as פרש, cfr. above VII, 5.

2. *a* 2 Chron. 23, 13. *b* The heathen prophet is mentioned as not participating in the future life because of the saying חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא (cfr. T XIII, 2, p. 434 and b 105[a]).

3. *a* Gen. 6, 3. *b ib.* 11, 8. *c* Ps. 1, 5. *d* Numb. 14, 37. *e* Gen. 11, 8. 9. *f* Numb. 14, 35. *g* Ps. 50, 5. *h* Numb. 16, 33. *i* I Sam. 2, 6. *j* Deut. 29, 27.

4. *a* Deut. 13, 14; read אנשים בני בליעל etc. *b* Note passive.

5. *a* Deut. 13, 16. *b* A caravan of donkey and camel drivers ([שיירה] גמלת [שיירה] חמרת, Maim.), for the time being in the place.

6. *a* Deut. 13, 17. *b* Ib. Verse 18 (read ישוב). The whole is a midrashic treatise commenting each phrase of the text. Cfr. Sifre, Deut. § 92—96, p. 93 seq.; T XIV, p. 436 seq.

XI, 1. *a* Text returns to fourth method of capital punishment. *b* explained below. *c* The daughter of the priest is put to death by fire; but the witnesses by strangulation, the punishment they attempted to bring upon the seducers. *d* who curses his parents. Ex. 21, 17. *e* Deut. 24, 7; cfr. Ex. 21, 16. *f* e. g. if the slave belongs to two masters, only one of whom emancipates him (Zadoc-Kahn, *L'esclavage selon la Bible et le Talmud*, 1867; tr. I. Singer, 1888).

2. *a* Deut. 17, 8. Cfr. A. Gordon, *Die Bezeichnungen der pentat. Gesetze*, 1906, p. 51 seq. *b* in Jerusalem. *c* cfr. Introduction. *d* שמועה = tradition, "they had it by tradition"; cfr. Bacher, *Terminologie* I, p. 192. *e* Deut. 17, 10. *f* If his decree is carried out: cfr. הלומד על מנת לעשות, Aboth IV, 5 and in the daily prayers (אהבה רבה). *g* Deut. 17, 12. *h* One who had studied but had not yet been authorized to give decisions (הוראה). For this reason he is not put to death for rebelliousness, which is expressed by the formula: Severity against him now appears to be

mildness. *i* Rabbinical command. *j* Since he denies the law regarding phylacteries which is clearly stated in the Thōrāh, he is not regarded as "rebellious", because such a case is not even debatable. That the phylacteries must contain 4 passages from the Thōrāh is a Rabbinical enlargement; if he insist that these must be 5, he becomes a "refractory elder".

3. *a* The Great Sanhedrin sat in Yabne from 70 to 118 A. D. which time this Mishnah reflects; though it does not take into account the fact that at the same time there was a Sanhedrin in Jerusalem. Cfr. Derenbourg, *Essai sur l'histoire de la Palestine* p. 288; Hoffmann, *Der Oberste Gerichtshof*, p. 47; Büchler, *Synhedrion* p. 39. *b* Cfr. the execution of Jesus. *c* Deut. 17, 13. *d* עינוי דין, see above IV, 1. *e* The Jewish apostolate was continued in Christianity (Krauss in *J Q R* XVII, 370; Vogelstein in *M G W J* IXL, 427). A Baraita (b 87a) teaches that a proclamation (הכרוה) is necessary in foll. cases: enticing (מסית, cfr. 43b), rebellious son, refractory elder and witness convicted of falsehood.

4. *a* *One* phrase: False prophet is he who prophecies what he has not heard etc. *b* Deut. 18, 19. T XIV, 14, 15 (Cfr. B b 89a, j 30b): He who prophecies what he has not heard as Zedekiah b. Kenaʿanah (I Kings 22, 11); or what was not told to *him* as Hananiah b. Azzur (Jer. 28, 1), or one who prophecied in the town market-place what had been prophecied by Jeremiah in the upper market-place, or suppresses his prophecy as Jonah b. Amittai, or exaggerates a prophecy as the companion of Micha [b. Jimla; I Kings 20, 35], or acts contrary to his own prophecy, or, lastly, changes his prophecy.

5. *a* See 1. *b* the death they had intended for the accused. The treatise Makkoth naturally follows here.

GLOSSARY.

אוּמָּנוּת cf. bh. אמן Cant. VII. 2) III. 3, *handicraft trade, Handwerk, Gewerbe.*

אוֹנֵן (cf. bh. Thr. III. 39, Num. XI. 1) VI. 8, *mourner; Klagender* (nach einem Toten). — Vide אנינות.

אַזְהָרָה (bh. זהר) VII. 7, *forewarning* (given by prohibition in the Thōrāh); *Verwarnung* (gegeben durch das Verbot in der Tora).

אָחָה, Pi'el אִחָה (אחי, אחה) *to unite*, J 40) VII. 5. Cf. b Mo'ēd Ḳ. 22*b* and Targum to Ḳoh. III. 7; especially *to sew, to mend the rent of the garment; nähen, ausbessern den Riss der Kleider.*

אֵימָה (bh.) II. 8, *fear, awe: Furcht, Schreck*. From it אָיֵים Pi'el III. 6, IV. 5, *to impress with awe; schrecken machen*. Cf. b. Roš ha Šana 20*a* etc.

אָבַל v. עבל.

אִלֵּם (bh.) VIII. 4, *mute, stumm.*

אָמַד var. עמד (v. Kohut I. 114) which is probably the original form, from the saying עמד על *to appraise*, hence *to deliver an approximate estimate, approximativ abschätzen* IX. 1.

אֲנִינוּת resp. אנינה, VI. 8, *grief, mourning, Kummer, Trauer.* — Vide אונן.

אָנַס (bh. Esth. I. 8) *to force, nötigen*; I. 1 הָאוֹנֵס *the outrager, der Notzüchter.*

אַנָּסִין III. 3 *men acting violently, gewalttätige Leute.*

אַפּוּנְדָּה lat. *funda, money bag, a belt, Geldbeutel, Gürtel* III. 9.

אַפִּיקוּרוֹס greek n. pr. Ἐπίκουρος, a philosopher, hence *sceptic, heretic, Skeptiker, Ketzer*, X. 1.

אָפְסַנְיָא ὀψωνία = ὀψώνιον *provision, Unterhalt*, II. 4.

אֵרוּסִין (bh. ארש) VII. 4 *betrothal, promise in marriage, Verlobung, Heiratszusage.*

בָּדַק (cf. bh. בֶּדֶק) *to penetrate, try, durchdringen, prüfen*, V. 1. 2, hence בדיקות, בדיקה V. 2 *examination, Prüfung.*

בָּקִי VII. 2 *expert, versed, verständig, erfahren.*

בַּרְדְּלִים I. 4 *πάρδαλις leopard, Leopard.*

בָּרָה II. 2. 3 (bh.) *to offer refreshment* (esp. to mourners) (den Trauernden) *zu Essen* bieten.

בָּרַר III. 1, IV. 4 (bh.) *to choose, to selecte, wählen, aussondern.*

גִּדֵּם VIII. 4 (cf. bh. גָּדַע) *one whose hand or fingers are cut off, Einer, dem die Hand oder die Finger abgeschnitten sind.*

גְּזִירִין IX. 6 (cf. TKelim b.m.1. 6) *a splitting instrument, ein Hackwerkzeug.*

גֶּזֶל I. 1 (bh.) *robbery, Raub.*

גִּיִם III. 5 (from גיסא side, familiar) *the wife's sister's husband, brother-in-law, der Mann der Schwester der Frau, Schwager.*

גָּמַר (bh.) *to complete, end, vollführen, beenden.* III. 8 גָּמְרוּ, IV. 1 גוֹמְרִין; cf. נמנו וגמרו b. Erub. 13*b* a. fr. Opposite פתח quod vide.

גָּפַף (from גוף, body, person) *to press, embrace* (esp. an idol), *drücken, liebkosen* (besonders einen Götzen) VII 7.

דון v. דין.

דּוֹר imperat. of נדר (bh.) *to vow, geloben*, III. 2, cf. b. Kidd. 41*a.*

דִּין verb and noun (bh.) 1. *to hold court, to sentence, Gericht halten, urteilen.* נִדּוֹן VIII. 4. 5. יָדוֹן IX. 3. — 2. *law, decision, sentence, Gesetz, Entscheidung, Urteil.* דִּין I. 1. בֵּית דִּין I. 5 a. fr. *court, Gerichtshof.* דִּינֵי מָמוֹנוֹת I. 1, IV. 1 a. f. *civil cases, Civilsachen,* דִּינֵי נְפָשׁוֹת *capital cases, Capitalsachen.* Hence דַּיָּין *judge, Richter.* סופרי דיינין IV. 3.

דָּמִים I. 3 *compensation, payment, value, Ersatz, Wert, Bezahlung.*

דַּרְגֵּשׁ (from דָּרַג step) II. 3 a sort of *footstool*, irgend ein *Schemel*; v. J 321.

דְּרִישָׁה IV. 1. 5 *inquiry, Untersuchung.*

הָגָה X. 1 (bh.) *to point, recite, spell, ausdrücken, recitiern, aussprechen.*

הֶדְיוֹט *ἰδιώτης private man, commoner, Privatmann, Gewöhnlicher,* VII, 10; הֶדְיוֹטוֹת X. 2.

הֲנָיָה (הֲנָאָה) VIII. 4 (some adaptation of נָאוֹת from (bh.) יאה) *enjoyment, pleasure, Freude, Genuss.*

הַפְּלָגָה X, 3 דור ה׳ *people of the separation, Geschlecht der Tren-*

nung (cf. נפלגה ,פלג Gen. X, 25).

הֶקְדֵּשׁ ,הֶקְדֵּשׁוֹת I. 3, X. 6 (bh. קדש) *sacred* or *Temple property*, *heiliger* oder *Tempelgut*.

הֶרֶג (הֵרֵג? v. חנק) VII. 1 *decapitation* (with a sword), *Enthäuptung* (durchs Schwert). Verbs הרג and נהרגין.

הַתְרָה *Hif'il* from תרה, originally a denom. from תּוֹרָה (Levy VI. 670) *to make one acquainted with the law, esp. the legal warning*, *Jemand mit dem Gesetz bekannt machen*, bes. *die legale Warnung machen*; V. 1; VIII. 4 מַתְרִין בּוֹ; X. 4 subst. הַתְרָאָה.

וִדּוּי (from bh. ידה, cf. התודה) VI. 2, *confession of sin*, *Sündenbekenntnis*. V. ידה.

וָתַר (= יתר), *Pi'el* וִותֵּר, XI. 4 מְוַותֵּר עַל . . . *to do more than is required*, mehr tun als nötig.

זֶבֶל (cf. assyr. *zabālu*, syr. זְבַל, זַבְלָא) VII. 2. 3 *manure*, *deposits*, *Mist*, *Auswurf*.

זוג (ζυγόν), subst. *a couple*, *a pair*, *ein Band*, *ein Paar*; verb זָוֵג, הִזְדַּוֵּג *to be joind*, *meet*, *vereint sein*, *begegnen*; V. 5 they met in couples (for consultation).

זוג v. זָוֵג.

זַכַּאי ,זַכַּיי, *clear*, *guiltless*, *rein*, *schuldlos*; זָכָה *to acquit*, *to vote for acquittal*, *freisprechen*, *für Freispruch votieren*; (זכות) זְכוּת esp. לְמֵד ז׳ *to plead in favor of the defendant*, *zu Gunsten des Beschuldigten plaidoyieren*; IV. 1, and frequently.

זְמוֹרָה (bh.) VII. 2 *vine-rod*, *Weinstock-Rute*, *Reis*.

זָמַם (based on Deut. XIX. 19) *to meditate*, *to plan*, *sinnen*, *planen*; VI. 2 מְזוּמָּם *an accused by false witness*, Einer, der des falschen Zeugens *beschuldigt wurde*; XI, 1. 5 זוממים *planning evil*; *Uebel sinnend*, esp. עד זומם p. e. T. Makk. I. 1.

זִקָּה (from bh. זקק), IX. 4, *obligation*, *duty*; *Pflicht*, *Schuldigkeit*.

זָקֵן (bh.) *old man*, esp. *scholar fit to sit on the bench*, *alter Mann*, bes. *Gelehrter*, *der würdig ist im Collegium zu sitzen*; I. 3. זָקֵן מַמְרֵא XI. 1. 2 *rebellious scholar*, *rebellischer Gelehrter*.

חֲבָלָה (or חֲבָל) *pl.* חֲבָלוֹת (not חֲבָלוֹת חֲבָלָה) cf. חֲבָל סְבָלוֹת. I. 1 *damages*, *Schäden*.

חָבִית VIII. 6, *wine jug*, *Weinfass*; fr. in rabbinic literature.

חייב v. חיב.

חָמַר v. חוֹמֶר 2.

חורג (from arab. חרג Levy II. 106), III. 5 *stepson*, *Stiefsohn*.

cf. חורגה *step-daughter, Stieftochter.*

חייב (from חוב bh., at חיבתם Dan. I. 10) *debtor, the* (or he is) *guilty, Schuldner,* (er ist) *schuldig.* חַיֵּב *to make guilty, schuldig machen (sprechen).* חוֹבָה (opp. זכות) *condemnation, Verurteilung.*

חֲלִיצָה v. חָלַץ.

חָלַץ (bh. Deut. XXV. 9) esp. to perform the ceremony of *taking off* the Yabam's shoe, bes. die Ausführung der Ceremonie des *Abstreifens* der Schuhe des Jabam (v. יָבָם), II. 7; חֲלִיצָה I. 3.

חָמַר 1., VII. 2 (bh.) *to glow, parch, glühen, versengen,* cf. M. Chull. III. 3. Maimûni has the var. חמד (with *daleth*) in the same signification.

חָמַר 2., *to join, verbinden,* esp. *to be weighty, schwer sein.* IX, 3 חֲמוּרָה (opp. קלה), cf. קל וחומר, (or קול וחומר). חוֹמֶר XI. 1. 2 *great load* (or *importance*); *grosse Last* (oder *Wichtigkeit*).

חָנַק *to strangle to death, zu Tode strangulieren* (cf. II. Sam. XVII. 23). XI. 1 הנחנקין. VI. 7. VII. 1 חָנֶק (ms. Kfm.), others חֶנֶק, *execution by strangulation, Hinrichtung durch Würgen.*

חֲקִירָה (bh. חקר) IV. 1. 5, V. 1 *search, investigation, Forschen, Ausfragen.* Cf. b. Roš-ha-Šanah 25*b* הקירת העדים.

חֵרֵשׁ (bh.) VIII. 4 *deaf, taub.*

טָבַע, hence מַטְבֵּעַ IV. 5 (cf. bh. טבעת) *to coin, coin, medal, prägen,* eine *Münze, Medaille.*

טַרְטִימַר (טרת׳, תרט׳) τριτημόριον, VIII. 2 *triens,* a weight, ein Gewicht.

יָבָם (bh. Deut. XXV. 5) II. 7, *husband's brother, Bruder des Mannes.* V. חלץ.

יָדָה, hence הִתְוַדֵּה imper. Hithpa'el VI. 2 *confess, bekennen,* cf. Josh. VII. 19.

יָסַף, Hiph'il הוֹסִיף (bh.) V. 5 with עַל: *to add* (to the judges) *hinzugeben* (zu den Richtern); XI. 3.

יָצָא (bh.), in the phrase I. 3 כַּיּוֹצֵא בּ׳ *like the others, similar, wie die anderen, ähnlich.*

כָּבַשׁ (bh.) IX, 1 *to press, pressen;* XI. 4 (5) who *suppresses* his prophecy, der seine Prophetie *unterdrückt;* cf. Aboth IV. 1 הכובש את יצרו.

כִּחֵשׁ (bh.) V. 2 *to contradicte, widersprechen;* cf. מוכחשין b. Baba K. 74*b*, of witnesses. Similarly סתר.

כָּמַן (from aram. כְּמַן), Hif'il *to*

hidden, verbergen; VII. 10 *to keep witnesses hidden, Zeugen versteckt zu halten.*

כִּנּוּי (bh. כנה) VII. 5. 8 *by-name, surname, substituted word, Beiname, Spottname, Ersatzwort;* v. the commentary *ad locum.*

כִּפָּה (כפף bh.) IX. 3. 5 *a vaulted chamber, prison, gewölbte Kammer, Gefängnis.* Cf. the remarks *ad locum.*

כָּרוֹז (Dan. III. 4 כָּרוֹזָא) VI. 1 *public crier, öffentlicher Ausrufer.*

לֹג (bh.) VIII. 2 *log,* liquid measure, ein Flüssigkeitsmass.

לָקָה frequently in rabb. liter., *to suffer, leiden; Hif'il* מלקין VIII 4 *punish with lashes, mit Prügel strafen;* IX. 5 מי שלקה ושנה *he who has been lashed twice, wer zweimal mit Prügel bestraft wurde.* Vide Maccoth III. 10. 12. Subst. מלקות.

לִשְׁכָּה (bh.) *chamber, Kammer;* XI, 2 לשכת הגזית *chamber of hewn stones, Kammer der behauenen Steine* (seat of the Sanhedrin in the temple of Jerusalem).

מֵאוּנִין (verbo מֵאֵן, bh.) I. 3 *a woman's protest against her mariage contracted during her minority, der Protest einer Frau gegen ihre in der Minderjährigkeit geschlossene Ehe.*

מְגַדֵּף (bh.) *a blasphemer, Gotteslästerer,* VI. 5, VII, 4. 5, IX. 3; cf. M. Kerithoth I. 2.

מוּמְחֶה III. 1 *expert* (in rabbinical law), *erfahren* (im rabbinischen Gesetze).

מַטְבֵּעַ v. טָבַע.

מִטָּה (bh.) II. 1 *s., bed, bier, Bett, Bahre.*

מְטַלְטְלִין (= מתטלטלין from טוּל, טלטל), mostly *pl., movable goods (mobilia), bewegliche Güter,* opp. מקרקע, קרקע, I. 3.

מִין *pl.* מִינִין IV. 5 (bh. מין *kind, genus*) *sectarian, Sektierer* (judaeo-christ).

מַכָּה *pl.* מַכּוֹת I, 2 *corporal punishment, körperliche Strafen* (= מלקות v. לקה).

מַלְכוּת (bh.) VII. 3 *kingdom, Königtum,* esp. the Roman government, bes. die römische Regierung.

מָמוֹן frequ. in rabb. liter., cf. *mammon* used by Greek and Roman writers; I, 1 (v. דין), X. 4, *wealth, Wolhaben, Vermögen.*

מְמֻנֶּה (bh. מנה, the part. pass. Pi'el) II. 2, *the appointed,* in gen. *officer, der Angestellte,* allg. *Beamter,* esp. a high priest; cf. M. Shekal. V. 4.

מַמְרֵא (= מַמְרֶה from מרה bh.), v. זקן.

מַמָּשׁ (from משש something tangible), *substantial, real, wesentlich,* wirkliches Etwas; V. 4.

מָנֶה (bh.), VIII. 2, μνᾶ, *mina*, a *weight* in gold or silver, ein *Gewicht* in Gold oder Silber, = 727.5 gramma.

מִנְיָן (from מָנָה bh.), *number, vote, Zahl,' Abstimmung;* V. 5 עָמַד עַל הַמִּ' *to decide by vote, durch Abstimmung entscheiden.* Cf. T. Ohol. IV. 2, j. Berach. I, 3*a*.

מִצַּע Pi'ēl II. 2 *to place in the middle, in die Mitte stellen.* The word אמצע, the middle, is frequent in rabb. liter., cf. בבא מציעא the name of a treatise.

מַרְקוּלִים *Mercurius,* VII. 6. Vide *ad locum.*

נָדַח *to move away, wegstossen;* Nif'al esp. in the phrase עִיר הַנִּדַּחַת (cf. Deut. XIII. 13—18) the banished, the condemned town, die gebannte, die verurteilte Stadt; X. 4 s.

נִוּוּל VII. 3 *disfigurement, Verunstaltung.*

נֶזֶק (bh. Esth. VII. 4, frequ. in Aramaic) *evil, damage, Uebel, Schaden;* I. 1. Our treatise belongs to *Sēder Nězikin.*

נֶטַע (bh.), joint with רְבָעִי I. 3, *the fourth year's plantation, die vierjährige Pflanzung,* mentioned in Lev. XIX. 24.

נֵפֶל *pl.* נְפָלִים IX. 1 (2) (bh.), *abortion, premature birth, Abortion, frühzeitige Geburt.*

נִקָּה, Pi'ēl נִקָּה (bh.), VI. 2 לְנַקּוֹת *to clear, to leave unpunished, reinigen, unbestraft machen.*

נָשָׂא (bh.), in the phrase נָשָׂא וְנָתַן *to take and give = to deal, argue, nehmen u. geben = verhandeln, argumentieren,* I. 2; III. 6; V. 5.

נִשּׂוּאִין (bh נָשָׂא) VII. 4, XI. 5, *taking in marriage, in Ehe nehmen,* opp. ארוסין.

נָתַז VII. 3 מַתִּיזִין *to decapitate, den Kopf abschlagen* (with ראש). Gen. R. IX end יותז ראשו בסייף.

סַדָּן (cf. bh. סד) VII. 3 *the* (executioner's) *block, der Block* (zur Hinrichtung).

סוּדָר *pl.* סוּדָרִין (but originally = σουδάριον = *sudarium* sing., Krauss II. 373) VI. 1, VII. 2. 3, scarf (used as a flag), Tuch (auch als Flagge dienend).

סוּמָא (aram.) VIII. 4 *blind, blind.*

סַיִף ξίφος VII. 3, X. 4 *sword, Schwert.*

סְמִיכָה (from bh. סמך, esp. in Lev. IV. 15) I. 3; IV. 4 סוֹמְכִין, the *laying on* of hands by the elders, das *Auflegen der Hand* durch die Aeltesten.

סְמִיכָה v. סָמַךְ.

סַנְהֶדְרִין IV. 3 συνέδριον *Synedrion,* the supreme court of the Jews.

The name of our treatise. Very frequent in various forms.

ספסל *subsellium. bench, stool, Bank, Stuhl;* II. 2. Cf. מטה and דרגש.

סְפָר I. 5 *border district, Grenzgebiet.*

סַפֵּר II. 8 Hithpa'ēl מסתפר *to cut one's hair, sich das Haar schneiden.*

סְקִילָה VI. 1, VII. 1 vide סָקַל.

סָקַל (bh.), Nif'al נִסְקַל, *to stone, to be stoned, steinigen, gesteinigt werden.* VI. I. 3. Hence סְקִילָה *execution by stoning, Hinrichtung durch Steinigen;* בֵּית הַסְּקִילָה the place of this execution.

סָתַר with אֶת הַדִּין III. 9 *to undo, reverse, vereiteln, umstürzen.* Cf. כחש.

עִבּוּר (verbe עִבֵּר frequ.), *intercalation;* I. 2 (1) ע' הַחֹדֶשׁ *proclaiming the month just past one of thirty days, den eben vergangenen Monat als aus 30 Tagen bestehend ausrufen,* ע' הַשָּׁנָה *proclaiming a leap year, Verkündigung des Schaltjahres.* V. 3.

עוּקָץ V. 5 *pl.* the *peduncles* of figs, die *Stiele* der Feigen.

עָכַל, VI. 8 נתעכל (var. נתאכל) *to consume, to be consumed, verzehren, verzehrt sein.*

עָנָה Pi'el (bh.), esp. ע' דִּין *to detain, to delay* the capital execution, *zurückhalten, aufschieben* die Todesstrafe, XI. 4 (3).

עֵץ (bh.) *tree, galows, Baum, Galgen,* VI. 6.

עָרַב, Pi'ēl עֵרֵב *to mix, mischen* (cf. עֵרֶב Exod. XII. 38; Nehem. XIII. 3), Nithpa'ēl נתערב XI. 3.

עֲרִיפָה (from עָרַף Deut. XXI. 4), *breaking the neck, Brechen des Nackens;* עֲרִיפַת עֶגְלָה I. 3.

עֵרֶךְ, *pl.* עֲרָכִים I. 3 (bh.), *valuation* (in dedicating to the sanctuary), *Wertschätzung* (bei Weihgeschenken an das Heiligtum).

פָּטַר V. 5 (bh.) *to discharge, acquit, freisprechen, entlassen.* Frequ. in rabb lit. פּוֹטֵר.

פִּיֵּס II. 3 *to pacify, persuade, beruhigen, besänftigen.* Perhaps from πεῖσις, πείθω, Krauss II. 429 s.

פִּיתוֹם πύθων VII. 7 *conjurer, Beschwörer.*

פלטורין = πραιτώριον = *praetorium,* II. 3, *palace, residence, Palast, Residenz.*

פָּעַר (bh.) *to open vide, weit öffnen;* VII. 6 esp. *to uncover one's self, sich selbst entblössen,* an act before the idol Pe'ōr.

פֶּרַח (bh *blossom, flower, Knospe, Blume*), cf. aram. פרג. As our פֶּרַח אֶפְרַח, pl. פְּרָחִים

denotes young men; hence פִּרְחֵי כְהֻנָּה IX. 6 *the young priest, junge Priester*; cf. M. Middoth I. 8.

פָּתַח (bh.) *to open, begin, eröffnen, beginnen*; IV. 1 *to begin the judgement, das Gericht eröffnen*; opp. גָּמַר. Cf. M. Nedar. IX. 1. 4.

פָּתָה (bh.) *to persuade, überreden*; I. 1 מְפַתֶּה *seducer, Verführer.*

פְּתִילָה (cf. bh. פָּתִיל) VII. 2 *string, bar, Strick, Rute.*

צֶבֶת (cf. צְבָתִים Ruth II. 16 couple, pair). VII. 2 *a pair of tongs, Zange*; cf. M. Aboth V. 6, b. Pesah. 54*a*.

קוּבְיָא III. 2, *κυβεία*, hence הַמְשַׂחֵק בְּק׳ *dice-player, Würfelspieler.* Cfr. קוביוסטוס *κυβιστής a gambler.*

קוֹפִּים var. קופיץ VII. 3, *κοπίς*, *hatchet* or *bill, Hacke* oder *Beil.*

קַיָּמָא (bh. קום), with בֶּן ק׳, IX. 1 *a child that can live, ein lebensfähiges Kind.* Cf. M. Chull. XII. 3.

קַלֵּנִי = קל אֲנִי VI. 5 prob. = *I am suffering, Ich leide*; vide *ad locum.*

קְסָוָה (from bh. קשות Num. IV. 7) var. קִיסָוָא, a *vessel* for libation, ein *Gerät* für Libation.

קָסַם, hence קוֹסֵם (var. קסם) IX. 6 prob. name *of a deity*, wahrsch. der Name einer *Gottheit*, substituted for God; vide *ad locum.*

קַרְקַע I. 3 (bh.), *ground, soil, Grund, Boden.*

קִשּׁוּאִין. VII. 1 (bh.) *cucumbers, Gurken.*

רְאָיָה (others רַאֲיָה) III. 9 (from bh. ראה) *evidence, proof, Evidenz, Beweis.*

רָבַץ *to lie down, liegen* (bh.), Piʿēl (as vocalised in ms. Kfm.) VII. 7 מְרַבֵּץ (not מַרְבֵּץ) *to sprinkle, sprengen* (to an idol).

רֶגֶל *foot, Fuss* (bh.), hence IX. 1 רַגְלַיִם לְדָבָר there is a *basis* for it, die Sache hat einen *Grund*; רֶגֶל XI. 3 (4) the festival of pilgrimage, Pilgerfest (one of the three).

רָגַם (bh.) *to stone, steinigen*; subst. רְגִימָה VI. 4 *the stoning, das Steinigen.*

רָשׁוּת (formed as זָכוּת, גָּלוּת etc. from רָשָׁה, cf. bh. רִשְׁיוֹן Ezra III. 7) *power, authority, Macht, Autorität* VIII. 3, XI. 1. — *optional act, freies Tun,* I. 5, II. 4. — רְשׁוּיוֹת IV. 5 *powers* (creators) of the universe, *Mächte* (Schöpfer) des Weltalls.

שׁוּשְׁבִין (= שְׁבִשְׁבִין, cf. שבשתא *rod, Rute*) the bride-groom's friend, der Freund des Bräuti-

gams, III. 5 (who holds a twig of myrtle in his hand). For other indications see J 1543.

שֶׁחִי (from שָׁחָה bh.) *arm-pit, Armhöhle*, VII, 7; cf. M. Negaim II. 4; generally בֵּית הַשֶּׁחִי.

שִׁסָּה Pi'ēl, *to set on, reizen* (a dog, a serpent etc.) IX. 1.

שִׁעוּר (ms. Kfm. שֶׁעוּר) II. 4 (from שַׁעַר, שֵׁעֵר) *proportion, quantity, Verhältnis, Mass.* Very frequ. in rabb. liter.

שָׁקַל (bh.), *to weigh, wägen*, part. pass. Kal שָׁקוּל; I. 7 a court must not be even-balanced.

שָׁתַק (bh.), שִׁתֵּק Pi'ēl; *to cause to be silent, stille machen*, V. 4; cf. M. Berach. V. 3.

תְּחִיָּה (ms. Kfm. תְּחָיָה) X. 1 תְּחִיַּת הַמֵּתִים *resurrection of the dead, Auferstehung der Toten.* Cf. יִחְיוּ מֵתֶיךָ Jesaia XXVI. 19.

תַּכְרִיכִין (bh., form כָּרַךְ, here VII. 2. 3), *bundle, volume, shroud, Bund, Umwickelung, Gewand des Toten.*

תָּלָה (bh.), *to hang, suspend, hängen, aufknüpfen*, VI. 5 (4). תָּלוּי *the hanged one, der Gehänkte.*

תַּקָּלָה (verbe תָּקַל = bh. כָּשַׁל, מִכְשׁוֹל) VII. 4, *offence, snare, Beleidigung, Missachtung.*

תַּשְׁלוּם, *pl.* תַּשְׁלוּמִים I. 1 (bh. שִׁלֵּם etc.), *payment, Zahlung.* Cf. M. Baba K. I. 1.